

କୋଶଳର ଭବିଷ୍ୟତ ।

କୋଟିଳର ଦୃଶ୍ୟ

ବିଷୟ ସୂଚୀ

ଖୁମ୍ବିକା

ବିଷୟ ସୂଚୀ —

ଉପକ୍ରମଣିକା — ଐତିହାସିକ ପଟ୍ଟଭୂମି ।

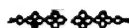
ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ — ଅଙ୍ଗଭର ଗଜ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ — ଦୃଶ୍ୟଗୋଚର ମଣ୍ଡଳର ସମସ୍ୟା ।

ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ — ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ବୁଦ୍ଧିଶାଳୀ ।

ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦ — ଉପସଂହାର ।

ପରିଶିଷ୍ଟ ।

ଭୂମିକା —

ଏହି ପୁସ୍ତିକା କୋଶଳର ସ୍ଵାଧୀନ-ଚେତା ବିଦ୍ୟାଳୟିକାଙ୍କ ପାଇଁ ଲିଖିତ । ପୁସ୍ତିକାନ୍ତର୍ଗତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ପ୍ରସାବ-ରୂପିକ ସେମାନଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲେ ଏ ବିଷୟରେ ନେତୃତ୍ଵ ହିସା କରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କୋଶଳର ଏକତ୍ରୀକରଣ ପାଇଁ ସଂସଦ୍ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସେବାର ଲାଭ ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ । ଏହି ପୁସ୍ତିକା କିମ୍ବା ଏତ-ସଲ୍ଲଗ୍ନ ମାନଚିତ୍ର ଅଥବା ପୋଜନା ପାଇଁ ଲେଖକ କୌଣସି ହତ୍ଵାସ କରି ନାହିଁ । ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ଇଚ୍ଛାଅନୁସାରେ ଏହି ପୁସ୍ତିକାର ପୁନର୍ମୁଦ୍ରଣ, ଛାପାନ୍ତର ବା ପତ୍ର ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ଅଥବା ଅନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବେ ।

“କୋଶଳୀ”

ଉପକ୍ରମଣିକା

• ଐତିହାସିକ ପଟ୍ଟରୂପ —

ଅବସ୍ଥିତି ଓ ଆୟତନ:—

ସାତାଳ, ମଧ୍ୟ ଓ ଅଧୁନିକ ଯୁଗର ଇତିହାସରେ କୋଶଳ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ଦକ୍ଷିଣ କୋଶଳ ମହାନଦୀ ଓ ତାହାର ଉପନଦୀ ତେଲ, ଯୋଙ୍କ, ଅଙ୍ଗ, ଇବ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣୀର ଉପରଭାଗରେ ଓ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଥିବା ଉପତ୍ୟକା-ମାନଙ୍କରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅଟେ । ଏହି ଭୂଭାଗର ଆୟତନ ୪୦,୦୦୦ ବର୍ଗ ମାଇଲରୁ ଅଧିକ ଓ ଏହାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୪୮ ଲକ୍ଷ । ଅଧୁନା ୟୁଏ ଗଡ଼ଜାତ ମାହାଲର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ବସ୍ତର, କଳାହାଣ୍ଡି, ନାଟ୍ୟା, ବାଲୁଗଡ଼, ଶିବ୍ପୁର, ସାରଙ୍ଗଗଡ଼, ଆଠମଲ୍ଲିକ, ବଞ୍ଜରା, ବାମନା, ରେଢ଼ାଚୋଲ, ପୋଲପୁର ବୋଇ ଓ ଗଞ୍ଜପୁର ପ୍ରଭୃତି ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ; ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ନୂତନ ବୋଧାୟନ, ଓ ଖଲ୍ଲିଆଳ ସହିତ ମିଳିତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଜଣା ତଥା କଳମାଳ; ଏବଂ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ-ନୂତନ ପୁଲହର, ଦେଓଲୀ ଓ ବନୁଲୁଆଡ଼ — ଏହି ଭୂଭାଗକୁ ନେଇ କୋଶଳ ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

କୃଷି ଓ ସମତା:—

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଇତିହାସ ମଧ୍ୟ ଶତାବ୍ଦୀର ଇତିହାସରେ ମଧ୍ୟ ବୈଦିକ ଯୁଗରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଧୁନିକ ଯୁଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରରାଜ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ରପ୍ରଦେଶୀ ଶକ୍ତି ଓ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ସଂଘର୍ଷ ପରିଚିତ ହୁଏ । ଏହି ସଂଘର୍ଷ ଫଳରେ ପ୍ରକଳ ପ୍ରଦେଶର ନୂତନାନ୍ତର ଅଞ୍ଚଳରେ କେନ୍ଦ୍ରରାଜ୍ୟ ଶକ୍ତିସମ୍ପନ୍ନକୃତ କୋଶଳ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ

ଭାଷା ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଦ୍ଧ ଶବ୍ଦରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ହୋଇ ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବ କୃଷିଗତ ଏକତା କେବେହେଁ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ବୈଦିକ, ପୌରାଣିକ ଓ ହିନ୍ଦୁ-ଯୁଗ; ଗୌରବାନ୍ବିତ ଫୁଲବଣୀ, ଟର ଓ କୋଶଳ ଗୁପ୍ତ ବଜ୍ରକାଳ, ଅପବା ମୋଗଲ ଓ ମରହଟ୍ଟା ଯୁଗ, ଯେଉଁ ସମୟରେ କ ଭୌତିକମାନେ ପ୍ରବଳ-କ୍ଷମତାପନ୍ନ ଥିଲେ — ଏହିସବୁ ଯୁଗାବଧି କୋଶଳର କୃଷି ଓ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଗତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରହି ଆସିଅଛି ।

ଭାଷା:—

ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଭାଷା ଉତ୍ତର ଦିଗରୁ ଛୋଟ ନାଗପୁରା ହିନ୍ଦୀ, ପଶ୍ଚିମର ଛତ୍ତଶଗଡ଼ୀ ହିନ୍ଦୀ ବା ଲଟିଆ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରୁ ଆକ୍ରମଣ ଦେଶର ତେଲୁଗୁଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଅଛି । ତେଣୁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ହେଲେ- ମଧ୍ୟ ଏହାର ନିଜର ଗୋଟାଏ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରହିଅଛି । କୋଶଳର ଆଧୁନିକ ଭାଷା ‘ସମଲପୁରା ଓଡ଼ିଆ’ ନାମରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପରିଚିତ । କଳିଙ୍ଗ, [ଗଞ୍ଜାମ] ଉତ୍କଳ, ସିଂହଭୂମି, ଓ ଲଞ୍ଜଭୂମି — ଏହି ଚାରିଗୋଟି ଯୁଗାନ ଓଡ଼ିଆ କୃଷିଗତ ଉପବିଭାଗର ଭାଷାତାରୁ ଏହା ସ୍ଥଳ । କୋଶଳବାସୀଙ୍କର ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ବଶିଷ୍ଠ ସମ୍ବନ୍ଧ, ପାରମ୍ପରିକତା, ରଚନାତ୍ମକ, ଜୀବନ ମୁଖାଳୀ ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ରହି ଅଛି ଏବଂ ତାହାହିଁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କୁ ଏକତା-ଗୁହରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ଏହାର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଦିଆଯି ରଖିଅଛି ।

ଓଡ଼ିଆ କୃଷିଗତ ଉପବିଭାଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନେତୃତ୍ୱ:—

ସୁବୃହତ୍ ଆସ୍ତତନ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଦିଗରୁ କୋଶଳ ଓଡ଼ିଆ-କୃଷିଗତ ବିଭାଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାଗ୍ରେୟ ଓ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ; ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥାନ ଓ ଐତିହାସିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କୋଶଳ ଦ୍ୱିତୀୟ ଜାତିର ଆଗମନ ପର୍ଯନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ପାରମ୍ପରିକ ନେତୃତ୍ୱ ସର୍ବଦା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲା । ଯିଏ ଓ କୋଶଳଗୁପ୍ତ ବଣାୟ ଶାସକଗଣଙ୍କ ଅତି-ସାଦୃଶ୍ୟ ଅଭିଜ୍ଞାନସ୍ଥାୟୀ ରାଜତ୍ୱକାଳ ବାହା ଦେଲେ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପ୍ରତିନିଧିତା ହୋଇ ପାରି ନ ଥିଲା, ଏପରି କି କଳିଙ୍ଗ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଗାନ୍ଧାର ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବଣାୟ ନରପତିମାନଙ୍କର ଗୌରବସମ୍ପନ୍ନ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ସିଂହଭୂମି, ଲଞ୍ଜଭୂମି, କଳିଙ୍ଗ କିମ୍ବା କୋଶଳର ଅଂଶ ବିଶେଷ ବିରଳ ସମୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଓଡ଼ିଆ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ବାହାରେ ରହିଥିଲା ।

କନ୍ତୁ ଗୋଷଲର ମଧ୍ୟଦିନିଆରେ ହିଁ ଅର୍ଥସଂସ୍କୃତ ଓଡ଼ିଶାର ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରିଥାନ୍ତୁ ।

ବିକାଶ-ଧାରାର ଗତିବିଧି :—

ବୈଦେଶିକ ସହାୟତା ଓ ସହୃଦୟ ସମର୍ଥ ପ୍ରଳରେ ଭାରତର ସ୍ୱାଭାବିକ ବକାଶ ଧାର ଦ୍ୟାହତ ହୋଇଅଛି । ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ସମତାଶାଳୀ ଶକ୍ତିର ପ୍ରଭାବରେ ଏହାର କେନ୍ଦ୍ରାଭିମୁଖିତା ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପଥାବଳୀ ଗତିଧାର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଦୀର୍ଘାୟ ହୋଇଅଛି । କନ୍ତୁ ଉଦ୍ଭବ ଅଞ୍ଚଳର ଏହି ସ୍ୱାଭାବିକ ଗତି-ଧାରର ପଥରୁ କରାଯିବା ଏବଂ ତୃପ୍ତିଗତ ଉଦ୍ଭବମାନ ଅଂଶମାନକୁ ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ବଞ୍ଚଣ ଓ ଉତ୍ତରାଂଶ-ମାନଙ୍କର ପରିଣତ କରିଦିଆର ଅନାତତଃ ଭାରତର ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ କାରଣରୁ ନିମୋକ୍ତ ଶାସନଗତ ସୁବିଧା ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ନୀତି ଅନୁସାରେ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ବିବାଦ ଓ ଦୁଃଖ-କଷ୍ଟର ବାଜିବଦନ କରିଅଛି ମାତ୍ର । ଏକ ପକ୍ଷରେ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ବିଭାଗ ଓ ଉପବିଭାଗମାନଙ୍କର ପ୍ରାତ୍ନତ୍ତ୍ୱିକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ଏକ ଦେଶବର୍ଣ୍ଣିତାର ମୁକ୍ତି ଓ ପ୍ରଶାନ୍ତରେ ଗ୍ରହଣପଥର ଆବଶ୍ୟକତା ଜନିତ ଏକତ୍ରୀକରଣର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପୂର୍ଣ୍ଣରାବରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ସେତୁ ପାଇ ପାରିନାହିଁ । ପ୍ରଳତଃ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳମାନ ନିଜ ନିଜ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିବାର ସୁବିଧା ନ ପାଇ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଚାଲିଯାଇ କରୁଥିବାରୁ ଦୃଢ଼ ଅମଙ୍ଗଳର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି ।

ଅସ୍ୱାଭାବିକ ବୃଦ୍ଧିର ଅଧିକାର :—

ଯାହା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଓ କୃତ୍ରିମ ତାହା ଛାଡ଼ି ଓ ଅମଙ୍ଗଳମୟ ହୋଇ ନ ପାରେ । ମୋଗଲ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପତନ ସମୟରେ ସେତେବେଳେ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ରାଜା ବା ଶାସକଗଣ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ବିସ୍ତାର କରିବା ସକାଶେ ସର୍ବଦା ଯୁଦ୍ଧଦ୍ୟାତୁର ଥିଲେ ସେତେବେଳେ କୌଣସି ଦାହି୍ୟ ଶକ୍ତି ଭାରତର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଅବସ୍ଥାରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ନ ଥିଲେ, ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମାଗତ ଯୁଦ୍ଧ ପ୍ରଳରେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ହ୍ରାସ ପାଉଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଗୁହ୍ୟ ବିବାଦ ହେତୁରୁ ଯେଉଁ ବିଶ୍ୱଜ୍ଞାନର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାନ୍ତା ତହିଁରୁ ସମସ୍ତ-

କମ୍ପେ ଯଥାପଥ ସୀମା-ବିଶିଷ୍ଟ, ସମକୃତ୍ତିଗତ ସ୍ଵାର୍ଥୀନ ଶୃଙ୍ଖଳାମାନଙ୍କର ଉତ୍ତର ଘଟି-
ଥାନ୍ତା । ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ରହି ସ୍ଵାର୍ଥୀନ ହେବା ପ୍ରକୃତି ସେ ରୂପକୁ ଅନେକ
ବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ ପୃଥକ୍ କରି ରଖି ଥାନ୍ତା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ
ସେହି କାରଣରୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଵାର୍ଥୀନ ଭୂଖଣ୍ଡର ସ୍ଵାୟତ୍ତଶାସନାୟକାର,
ପାଦେଶିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ, କୃତ୍ତିଗତ ଏକତା ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ଦେଶପ୍ରିୟ ଅସୁଶ୍ଳିଷ୍ଟ ରହିଥାନ୍ତା ।
ସମ୍ବନ୍ଧ ବକାଶର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଓ ଆଧୁନିକ ଜୀବନର ଜଟିଳତା ସ୍ଵାଭାବିକ
ଦୃକ୍ତିକ୍ଷେତ୍ରରେ ସହଯୋଗର ପ୍ରକୃତି ଜାଗରତ କରିଥାନ୍ତା ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟମୁଖିନୀ ଶକ୍ତି
ଭାରତର ଏକତା ପୁନର୍ବାର ସ୍ଥାପନ କରିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ଵୀକାର୍ଯ୍ୟ ଯେ
ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟର ଅଭାବ ଦୂରଣ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନୀୟ
ସହଜ ହିସ୍ତରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଚେମାଶରେ ସ୍ଵାୟତ୍ତଶାସନାୟକାର ରହିଥାନ୍ତା । ସମାଜର
ନିମ୍ନସ୍ତରରୁ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଚୁକ୍ତି ଘଟି ଥିବାରୁ ତାହା ସ୍ଵାଭାବିକ ଓ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ
ଥାନ୍ତା । ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ ଏହା ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର କୃତ୍ତିଗତ ଏକତା ରକ୍ଷା କରି ପାରି
ଥାନ୍ତା । ଅତୀତ କଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୁକ୍ତି ଓ ବିକାଶ ନିତାନ୍ତ ଅସ୍ଵାଭାବିକ ଓ ଅସମ୍ଭବ
ହୋଇ ପଡ଼ିଅଛି । ସମକୃତ୍ତି-ସୂତ୍ରରେ ଆଦ୍ୟ ଏକ ଜାତୀୟ ବହୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ କୃତ୍ତିମ
ପ୍ରଶାସନିକ ଶକ୍ତି ବିଭାଜିତ କରାଯାଇଅଛି ଓ ସ୍ଵାଭାବିକ ଗତିର ପଥକୁ ଦଳ-
ଦଳକୁ ବୁଜି କରି ଯାଇଅଛି । ଭାଷା, ଇତିହାସ, ଇତିହାସ ଓ ପାରମ୍ପରିକତାରେ
ଏକତାସମ୍ପନ୍ନ ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ ନିଜ ଶକ୍ତି କୁହୁମ୍ବକାରୁ
ପୃଥକ୍ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଦିଗରେ କୋଶଳର କ୍ଷତି ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ।

ଏହି ପୁସ୍ତିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ :—

ସମକୃତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ଓ ଉପକୃଷ୍ଟମାନଙ୍କ ଛନ୍ଦ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବାଦ୍ଵାରା
ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପେଟ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଅଛି ଓ କୃତ୍ତିମ
ବିଭାରେ ପୃଷ୍ଠାବଦେଶ ଯେଉଁ ଅସୁବିଧା ଘଟିଅଛି ତାହା ଆକାଳି ସମସ୍ତେ
ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଭାରତର ଶାସନ ସଜ୍ଞାନ ନିଶ୍ଚୟ ସମୟରେ ବାରିକ
ଅଞ୍ଚଳର ସୀମାବନ୍ଧନର ପୁନର୍ବିଚାର ଯେ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ
ଅତୀତର ଅସମ୍ଭବ ଅନୁଭବ ନିରାକରଣ ସହଜ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ । ଅତୀତର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଓ
ବର୍ତ୍ତମାନର ଗତ ବିବେଚନାରେ ନୂତନ ନୂତନ ଭୂଖଣ୍ଡମାନ ଗଠିତ ହେବା ଏହି
ସମସ୍ୟାର ସନ୍ତୋଷଜନକ ସମାଧାନ ସଦୃଶ, ଦୃଢ଼ତା ଓ ଦୂରଦର୍ଶିତା ଦ୍ଵାରା ସମ୍ଭବ

ହୋଇପାରେ ଓ ହେବା ମଧ୍ୟ ବାଞ୍ଛନୀୟ । କୋଶଳର ମନମିଳିତ ସମ୍ଭବ କି ନା ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବା ଏହି ପୁସ୍ତିକାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ପରଦର୍ଶୀ ପୁସ୍ତକାଳୟରେ ଏହି ସମସ୍ୟାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାକୃତିକ ବିକାଶର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ କରାଯାଇଅଛି ଏବଂ ଏଠାରେ ଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିବା ଚିନ୍ତାକୁ ସତ୍ୟର ପତ୍ର । ସମସ୍ୟାର ସ୍ଥିତି ସମାଧାନ ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମର ଭିତ୍ତିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲେ ଯଥାର୍ଥ ଓ ଚରଦ୍ଵାରୀ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ପରୀକ୍ଷା କଲେବଳେ ମାନବ ଜାତିର ବିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିକାଶର ନିୟାମକ ମୌଳିକ କାରଣମାନଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା ନ କରିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ହୁଅନ୍ତୁ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ବିଶ୍ଳେଷଣମୂଳକ ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ମୌଳିକ ନିୟାମକ କାରଣ ଓ ପ୍ରକୃତ ଗୁଡ଼ିକ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ଯତ୍ନ କରାଯାଇଅଛି ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହି ପରିଚ୍ଛେଦ ଓ ପରଦର୍ଶୀ ପରିଚ୍ଛେଦମାନଙ୍କରେ କୋଶଳର ସମସ୍ୟାବଳୀ ପରୀକ୍ଷା କରା ଯାଇଅଛି । ଉପନୀତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଗୁଡ଼ିକର ସପକ୍ଷରେ ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇଥିଲେ ପୁସ୍ତିକାର କଳେବର ଅଥବା ବୃଦ୍ଧି-ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥାଆନ୍ତା, ତେଣୁ ତାହା କରା ଯାଇନାହିଁ । ଯେଉଁ ଐତିହାସିକ ପ୍ରତି-ରୂପକୁ ମୂଳକର ଏ ସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରା ଯାଇଅଛି, ତାହା ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ କିମ୍ବା ଯୁକ୍ତିର ଅବତାରଣା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବାକୁ ଅବଶ୍ୟ କୋଶଳବାସୀ ଓ କୋଶଳର ଐତିହାସିକଗଣଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କଷ୍ଟକର ହେବନାହିଁ । ହିନ୍ଦୁ ଘଟଣା, ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ମାନବର ଓ ପୋଜନା ସନ୍ଦିଗ୍ଧିତ ହୋଇଅଛି । ଉପସ୍ଥାପିତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଓ ଉପନୀତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କୋଶଳର ହୃଦୟ ସ୍ବରୂପ ସମ୍ବଳପୁର ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କ ବିଶେଷ ପ୍ରଶ୍ନାଧୀନ ଗ୍ୟ । ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ମୋଟାମୋଟ ଭାବରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବ ଗଢ଼ାତା ମଣ୍ଡଳ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ-କୁଡ଼ିତେ ବିଭାଗର ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଆଦରର ସାମଗ୍ରୀ ହେବ ।

ପ୍ରଥମ ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ଅତୀତର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ଗତିଧାରା

ସମାଜ ଓ ରାଜ୍ୟର କ୍ରମ ବିକାଶ :—

ସମାଜର କ୍ରମବିକାଶ ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁହିଁ ଆରବ୍ଧ ହୋଇଅଛି । ଆଦିମ ମାନବ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବରେ ଥିଲା ଗୁଣ୍ଠି, ସେ ଥିଲା ସ୍ବାଧୀନ, ସ୍ବାବଲମ୍ବନଶୀଳ ଓ ନିଜେ ନିଜର ଏକତ୍ବସାଧୁତ । କିନ୍ତୁ ବିକାଶର ପ୍ରୟୋଜନାୟତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ଅନୁଭବ କଲା ନିଜକୁ ପାରମ୍ପରିକ ଅବସ୍ଥାର ଉପଯୋଗୀ କରିବାର ଅଭବ । ପରସ୍ପତିରୁ ଆତ୍ମାକୁ ଅଲଗା କରି, ନିଜକୁ ଗୋଟାଏ ଅସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ରୂପ ଦେଇ ମାନବ ଚ୍ୟୁତି ପାଇଲା ନାହିଁ । ପରସ୍ପତି ସଙ୍ଗରେ ତାହାର ପ୍ରଥମ ସହଯୋଗ ଗୁଣ୍ଠିଭବରେ ସ୍ଥାପନ ହେଲା; ତାହା ଗୋଟିଏ ଅମିଶ୍ର ଓ ନିରଙ୍କୁଶ ଆଧ୍ୟତ୍ମିକ ନାମାନ୍ତର । ସେ ଭବିଷ୍ୟତ ଯେ ସମଗ୍ର ଜଗତ୍ ତାହା ଅଧିକାରରେ, ସୁତରାଂ ସେ ନିଜ ଇଚ୍ଛା-ଅନୁସାରେ ତାକୁ ଚଳାଇବ । ଅନ୍ୟ-ବିକାଶ ପାଇଁ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶୁଣି ଶୁଣି ନ୍ୟାୟ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରକାଶ ପରେ ଅଭବ ଗୁଣ୍ଠିକ ଅନୁଭବ କଲା, ତାହା ଦୂର କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ ସୃଷ୍ଟି କଲା ପାରମ୍ପରିକ ଜୀବନ । ପରବାରର ସୃଷ୍ଟି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଧାରଣ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ-ସମୟର ଆବଶ୍ୟକତା ପଡ଼ିଲା । ଆଉ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାର ଓ ସ୍ବାଧୀନତା ସୀମାବଦ୍ଧ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବିବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ଚୁକ୍ତିର ଗୋଟିଏ ପାତ୍ରିକର ଉଦ୍ଭବ ହେଲା ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ବିକାଶର ଚରମ ପରିଣତି ସ୍ବରୂପ ଆଧୁନିକ ଜଟିଳ ବିଧିବଦ୍ଧ ସମାଜ ରାଜ୍ୟ ଓ ରାଜ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ବିକାଶ-ଧାରାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସେତରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବାରୁ ମାନବକୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଯେପରି ସମୂହ କଳାଶପାଇଁ ସଯତ ହେବାକୁ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଧିକାର ସୀମାବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା, ତଦ୍ବଦ୍ଧ ଜଗତର ସମୂହ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଜାତିଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ଜାତୀୟ ଅଧିକାର ସୀମାବଦ୍ଧ କରି ଜାତୀୟ ସର୍ବସ୍ବ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତା ନ ହେଲେ ଯେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଜୀବନରେ ନାନା ପ୍ରକାର ବିବାଦ ବିଫଳାଦି, ବିରୁଦ୍ଧତା ଓ ଗଣ୍ଡଗୋଳର ସୃଷ୍ଟିହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଭିତ୍ତି ନାହିଁ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ପାଇଁ ଏକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଏକତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା

ବିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକାରରେ ଦୁଇଟି ବିଭିନ୍ନ ପଦ୍ଧତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ଏକ ପକ୍ଷରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଓ ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ସରକାରୀ ବାସନା ଏକ ପକ୍ଷରେ ନିଜର ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ସମସ୍ତ, ଅଧୀନତା ସ୍ୱୀକାର, ଓ ନିଜର ଶାସନାୟକତା ଏକ ସମସ୍ତପ୍ରକାର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗର ପ୍ରୟୋଗନାୟକ । ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସତ୍ୟ ବୁଝିବାର ସମସ୍ତପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୁକ୍ତ । ପରଦାର, ଗୋଷ୍ଠୀ, ଗ୍ରାମ ଓ ତଦପେକ୍ଷା ବୁଝିବାର ସଂସ୍କୃତିଗତରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗୁଣାବଳୀ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ ଓ ସେମାନେ ଅନ୍ୟ-ଶାସନାୟକତା ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ସବଦା ଜାଗରୁକ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକୃତି ସାଧାରଣତଃ ମାନବକୁ ସଂଗଠିତ ପାର୍ଥକ୍ୟର ବଶବର୍ତ୍ତୀ କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରାକୃତିକ ନିୟମାନୁଯାୟୀ ବହୁଳ ଶକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପଥରେ ସେ ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳତା ଓ ସହଯୋଗ ଆଦିକୁ ଆକୃଷ୍ଟ ହେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ଏହି ବିଭିନ୍ନ ବିଶେଷତା ପ୍ରକୃତିବଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅବସ୍ଥିତିର ସଂରକ୍ଷଣ ଓ ବୃଦ୍ଧି ସକାଶେ ନିୟମିତ ଆବଶ୍ୟକ । ଗୋଟିଏ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପ୍ରକୃତିର ଉପାଦାନାଶୀ—ଅପରଟି ସହଯୋଗ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟର ଗତିବିଧି । ସୁତରାଂ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଉଭୟଟିର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି । ଏ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପଦାର୍ଥ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟମୁଖିନୀ ଶକ୍ତିକୁ ନିଜ ନିଜ ଗତି ମଧ୍ୟରେ ଆସିବା କରାଏ ଓ ଏହାକୁ ସାରା ପ୍ରକୃତିର ବିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବୃଦ୍ଧିର ନିୟମ ।

ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା କରଣ : --

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେ ପରମାଗତର ନିଜର ପ୍ରକୃତିର ସମସ୍ତ ସମ୍ପଦ ଯୋଗ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୁଏ, ତେଣୁ ସେହି ପରମାଗତର ସାମାଜିକ ମୁକ୍ତିଦେହୀର ସୁଖର ଅଧିକାରୀ ହୁଏ । ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟର ସତ୍ୟତା ସମସ୍ତେ ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୁକ୍ତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ସମସ୍ତେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୁଝିବାର ସମସ୍ତର ଅଂଶ ମାତ୍ର ଏବଂ ଏହି ବୁଝିବାର ସମସ୍ତକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସମସ୍ତର ପ୍ରକୃତି । ନିଜର ନିଜକୁ ଓ ଦେଲେ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ବୁଝିବା କୋଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ସୁଖୀ ହୋଇ ପାରେ ନା

କିମ୍ବା ବୃଦ୍ଧିଲାଭ କରି ପାରେ ନା । ତେଣୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ତର ଓ ସମୂହ ଜଲ୍ୟାଣ-
ପାଇଁ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଏକତ୍ରୀକରଣ ଓ ସୁବ୍ୟବହାର କରିବା ସଙ୍ଗେ
ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥାନତା ଓ ନେତୃତ୍ୱ ବଜାୟ ରଖିବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।
କାରଣ ତା' ନ ହେଲେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସମାଜ ଉଲ୍ଲଟ ସାଧନ କରି ନ ପାରେ ।
ବୃହତ୍ତର ଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ସାଧାରଣଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତି ଗଠନ
ଓ ସହଯୋଗ ଯେପରି ଆବଶ୍ୟକ, ଗୋଷ୍ଠୀରୁକ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ଭୂମିରେ ଉଲ୍ଲଟ ପାଇଁ
ପ୍ରାବେଶିକ ସ୍ୱାଭାବ୍ୟ, ସ୍ଥାନୀୟ ନେତୃତ୍ୱ ଓ ଦେଶପ୍ରୀତି ସେହି ପରିମାଣରେ ପ୍ରୟୋ-
ଜନୀୟ ।

କେନ୍ଦ୍ରାଭିମୁଖିନୀ ଓ କେନ୍ଦ୍ରାପସାରଣୀ ପ୍ରକୃତି :—

ବିବର୍ତ୍ତନର ସାର ଇତିହାସରୁ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ଯେ ଏହି ପରସ୍ପର
ବିରୁଦ୍ଧ-ଭାବାପନ୍ନ ପ୍ରକୃତିସମ୍ପର୍କ ଏକତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ପଳରେ ବିକାଶ ଓ ଉନ୍ନତ
ସାଧତା ହୋଇଅଛି । ପ୍ରାକୃତିକ କିମ୍ବା ନୃସିଂହ କାରଣ ବିଶେଷ ଏହି ପ୍ରକୃତି ଦୁଇଟି
ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରବଳତାର ଭାବରେ ସଫଳ ହେବା ପଳରେ ପାରମ୍ପାରିକ
ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗେ ସହଯୋଗ କରି ନ ପାରିଲେ କିମ୍ବା ବିକାଶ ପାଇଁ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ
ତାହା ଫୁରଣ କରି ନ ପାରିଲେ ସମ୍ପର୍କୀୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳ ବା ସ୍ୱାଧୀନ ଗୁଡ଼ିକ
ଆପଣାକୁ ପରିସ୍ଥିତିର ଉପଯୋଗୀ କରି ଅଥବା ବିକାଶ ସକାଶେ ଯାହା ଯାହା
ଆବଶ୍ୟକ ସେ ସବୁ ପୂରଣ କରି ଶିଖି ସ୍ୱାଭାବିକ ଉଲ୍ଲଟ ପଥରେ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ନାହାନ୍ତି, ତେଣୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ଅନେକ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦିପାକ
ସହିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେଣୁ ଦେଶର ସମୂହ-ଜଲ୍ୟାଣ ପାଇଁ ଅତ୍ୟଧିକ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ-
କରଣ ଯେପରି ଚିତ୍ତଧାରଣ ଏକଦେଶଦର୍ଶୀ ସ୍ୱାଭାବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ପରିହାରୀ ।

ସମକୃଷ୍ଣଗତ ସଂହତ :—

ପରିବାର ଓ ଉପସେଷ, ବୃହତ୍ତର ସମାଜିକ ସହତ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ ଗଠନ
କେତେଦୂର ସାଧାରଣ ନିୟମର ବିଶବର୍ତ୍ତୀ । ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥାନ, ଐତିହାସିକ
ପରିସ୍ଥିତି, ଦୃଷ୍ଟିର ସମତା, ଭାଷା, ପାରମ୍ପରିକତା, ବ୍ୟବହାର, ସାମାଜିକ ଶକ୍ତି ଓ
ଜୀବନଯାତନ ପ୍ରଣାଳୀ, ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଷ୍ଟିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୋପାନରେ ବିଭିନ୍ନ ସହତର
ଗଠନ ଓ ସମକୃଷ୍ଣତା ଓ ଉପସ୍ଥ ମାନଙ୍କର ଅନୁତମ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରେ । କେନ୍ଦ୍ର-
ଶକ୍ତିରୁ ସମକୃଷ୍ଣତା ଉଦ୍ଭବ ହୁଏ ଓ ଉପସ୍ଥରୁ ସମତା ପାଇବା ଅସାଧ୍ୟବିକ

ପ୍ରଣାଳୀରେ ନ ହୋଇ ଯଦି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଅଥଚ ସମତା ଓ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଶାସନ-ସହଜ ଗଠିତ ହୁଏ, ତେବେ ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଉନ୍ନତ ଉଚ୍ଚ ସମକୃଷ୍ଟି ଗତ ଶକ୍ତି ଓ ଉପନିବୃତ୍ତ ଅବସ୍ଥା ମୂଳରେ ସଫଳ ହୋଇଥାଏ ।

ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାସନାୟକାର ଓ ସମତା :—

ସମାଜର ସୁଦୃଢ଼ ସଂସ୍କୃତି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ଅନ୍ୟ କରି ବୃହତ୍ତମ ସମସ୍ତ ସଂସ୍କୃତି ଗୁଡ଼ିକ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ ଅସ୍ୱପନ୍ୟ ଓ ସମତା ନିଜ ହାତରେ ରଖିଥାନ୍ତି । ସମତା ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଯାହା କୌଣସି ସଂସ୍କୃତିର ବହୁରୂପ ତାହା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଉପକାର ପାଇଁ ବୃହତ୍ତମ ସଂସ୍କୃତିଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ଥାଏ । ଦୃଷ୍ଟିର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା, ଅସୁସ୍ଥାଧୀନ ଅଥବା ସ୍ଥାନୀୟ ପୂର୍ବପରତା ଯୋଗୁଁ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ସଂସ୍କୃତି, ତାର ଯେତକି ଦରକାର କିମ୍ବା ଯେତକି ନିଜ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ ଯେତକି ନ ରଖି ତହିଁରୁ ଅଧିକ ନିଜ ହାତରେ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ ସେତେବେଳେ ସଂସ୍କୃତି-ଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବୃହତ୍ତମ ସଂସ୍କୃତି ସଙ୍ଗରେ ମଧ୍ୟ ସଂଘର୍ଷ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ ଏବଂ ଏପରି ସଂଘର୍ଷର ସୃଷ୍ଟି ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅବ୍ୟବହୃତ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅପସାଦିତ କରି ରଖିବାରୁ ଉଚ୍ଚତର ମତ୍ତ ପ୍ରଭୃତି ହୋଇଥାଏ ।

ବାହ୍ୟକାରଣବଶତଃ ବିଶୃଙ୍ଖଳା :—

ସ୍ୱାଭାବିକ କ୍ରମବିକାଶ-ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ କାରଣ ତ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ତା ଛଡ଼ା ଅନେକ ବାହ୍ୟ କାରଣରୁ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶର ପଥ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ନ ହୋଇ ତହିଁରେ ନାନାପ୍ରକାର ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଉପସ୍ଥିତହୋଇ ତାହାର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଗତ ରୁଦ୍ଧ କରେ । ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ସଂସ୍କୃତି ନିଜ ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାରର ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷ ଦ୍ୱାରା ଗୁଳିତ ହୋଇ ଅନ୍ୟର ରାଜ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କରେ କିମ୍ବା ତାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯୁଦ୍ଧ କରେ ସେତେବେଳେ ଏହି ବାହ୍ୟ କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଏହି ପରସ୍ପାଦନା-ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ପ୍ରକାର ଭେଦରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳାର ପ୍ରକୃତ ଓ ପ୍ରାୟତଃ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରେ । ସମକୃଷ୍ଟି ଗତ କୌଣସି ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟାଂଶ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟାଂଶ ଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକାର କରି ବିସ୍ତୃତ ଲାଭକରେ; ଆପାତତଃ ତାରି ଫଳହୁଏ ଶାସନ ଶକ୍ତିର ଏକତ୍ରୀକରଣ ଓ

ସମ୍ମିଳନ । କିନ୍ତୁ ତାହା ଯଦି କୌଣସି ବୈଦେଶିକ ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଭ୍ରମଣତର ହୋଇଉଠେ । ଆଉମଧ୍ୟ, ଯଦି ଆଜି ମଣିଷ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇଥାଏ କେବଳ ଧୂସସାଧନ ଓ ଲକ୍ଷ୍ୟନ, ତେବେ ପାତ୍ରାର ମାନ୍ୟତାସମ୍ପର୍କରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଅଲଙ୍କାରସ୍ୱାୟୀ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟ ଅଧିକାର କରି ତାକୁ ଶାସନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯଦି ଆଜି-ମଣି କରାଯାଏ, ତେବେ ବୃଦ୍ଧିର ପଥ ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବରୁଦ୍ଧ ରହିଯାଏ !

କୋଶଳର ବିବର୍ତ୍ତନ ପ୍ରଣାଳୀର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆଲୋଚନା :—

କୋଶଳର ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାର ଇତିହାସରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଉପଯୁକ୍ତ କାରଣ ଗୁଡ଼ିକ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସଂକ୍ରିୟ ହୋଇ ତାକୁ ସମକୃଷ୍ଟିଗତ ଗୋଷ୍ଠିଏ ସଂଘବଦ୍ଧ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିଥିଲା । ପୌରାଣିକ ଯୁଗରେ କୋଶଳ ଗୋଷ୍ଠିଏ ସମକୃଷ୍ଟିଗତ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲା । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କୃଷ୍ଣିଗତ ସଂହତର ସ୍ୱାୟତ୍ତ-ଶାସନଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟାଂଶ ରୂପେ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଜଣାଯାଏ ଏବଂ ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବହୁ ପୁରୁଷ ପଞ୍ଚାୟତ ପ୍ରଥା ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଭାବରେ ଚଳି ଆସୁଥିବାରୁ ତହିଁରୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ କେବଳ ମରହଟ୍ଟା ଆଜିମଣି ଓ ତତ୍ତ୍ୱତ ପୁଂସଲ୍ଲୀ-ସମୟ ବାଦ୍ ଦେଲେ ଗ୍ରାମସ୍ତରରେ ଆଉ କେବେ ବୋଧହୁଏ, ବିକାଶ ଧାରାରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବୃଦ୍ଧିଲା ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଉତ୍କଳପ୍ରସରରେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଥିଲା, ତାହା ନିମ୍ନତମ ସ୍ୱଜନୋଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଓ କୃଷ୍ଣିଗତ ବିଭାଗ ରୂପେ ଅବସ୍ଥିତ ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣତଃ ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରୁନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନାମରେ ବିଦିତ ଶତ୍ରୁ, ମଣ୍ଡଳ, ବିଷୟ, ଉପହାର, ଲଲକା, ଗଡ଼ ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରାମ ଅପେକ୍ଷା ବୃହତ୍ ସଂହତ ଗୁଡ଼ିକ ବୋଧହୁଏ ସପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଅସ୍ତୁଶ୍ଳିଷ୍ଟ ରହି ପାର ନ ଥିଲା । ଶାସନଗତ ସୁବିଧାରୁ ହେଉ ଅଥବା ବାହ୍ୟରୁ ଆକ୍ରମଣ ରୂପ-ପ୍ରଭାବରୁ ହେଉ, ଏହି ବୃହତ୍ ରାଜ୍ୟାଂଶ ଗୁଡ଼ିକରେ ସମୟ ସମୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଥିଲା । ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ପୂର୍ବେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ କୃଷ୍ଣିଗତ ଉପବିଭାଗ ଓ ସ୍ୱାୟତ୍ତଶାସନଯୁକ୍ତ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ସଂଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ଜଣାପଡ଼େ । ପୌରାଣିକ ଓ ହିନ୍ଦୁ ଯୁଗରେ ଏକ ମୋଗଲ ଶାସନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଉନ୍ନତ ଯୁଗରେ ରାଜା ଓ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ରାଜତ୍ୱରେ ଏକଶୀକରଣର ପ୍ରେରଣା ସମ୍ଭାବନା ନିମ୍ନସ୍ତରରୁ ଆସି ନ ଥିବାରୁ ତାହା ସେହି ବିବର୍ତ୍ତନ-ଯୁଗରେ

ବୃଦ୍ଧିର ଆବଶ୍ୟକ ଉପାଦାନ ଯୋଗାଇ ପାର ନ ଥିଲା । ଉପାଦାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା
 କ୍ଷେତ୍ରରେ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତକରଣର ପ୍ରାଥମିକ ଉଦ୍ୟମ ଉଦ୍ଧାରଣ ପ୍ରଣାଳୀର ଉପାଦାନ-
 ମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ହୋଇଥିବାରୁ ଶାସନଗତ ଏକତା ଉପାଦାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା
 କୋଶଳର କୃଷିଗତ ଏକତା ଅନେକ ପୂର୍ବରୁ ସମାନ୍ୱିତ ହୋଇଥିବା ବୋଧହେଲେ
 ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାୟୀ ରାଜନୈତିକ ସଂସ୍ଥାର ବିବର୍ତ୍ତନ କେବଳ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଏକାଧିକ କ୍ଷୁଦ୍ର
 କ୍ଷୁଦ୍ର ସ୍ଵାଧୀନ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଠନର ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିଥିଲା, ଏବଂ
 ପଠାଣ ଓ ମୋଗଲ ଶାସନ ପୂର୍ବେ କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି ଅଥବା ବୃହତ୍ତର ସଂସ୍ଥା ଗଠନର
 ପ୍ରକୃତ ପ୍ରେରଣା ବୋଧହୁଏ ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥା ସବୁର
 ଅଭାବ ଅଳ୍ପ ଥିଲା ଓ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ସାମାନ୍ୟ ରକ୍ଷମର ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ତେଣୁ କୃଷିଗତ
 ଓ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ସଂସ୍ଥା ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ଶକ୍ତି ବଳରେ ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ
 ପୂରଣ କରିବା ସକାଶେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ନିଜ ନିଜ ଅଭାବପୂରଣ ବିଷୟରେ
 ସେମାନେ ବାହ୍ୟରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଏହି
 କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବ ଅନ୍ତତଃ ବାହ୍ୟ ଶକ୍ତି ଆକ୍ରମଣର ଆହ୍ୱାନ
 କରିବା ବିଷୟରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ସେମାନଙ୍କ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ
 କରିଥିବା ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାନ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ରହି ସ୍ଵାଧୀନ ଶାସନାୟକର
 ଦଜାୟ ରଖିବାର ସ୍ଵାଭାବିକ ପ୍ରକୃତ୍ତି ଏମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତି ଯଙ୍ଗରେ
 ସଂଗ୍ରହ ସହଯୋଗ କରିବାରେ ବାଧା ଦେବାକୁ ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ଏହି
 ସଂସ୍ଥା ଓ ସେମାନଙ୍କ ଅଙ୍ଗୀକୃତ ଶକ୍ତି ଉପଗତି ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜ ପରିସ୍ଥିତି
 ଯଙ୍ଗରେ ସହଯୋଗ କରି ନ ପାରିବାରୁ ଏକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଅନୁଗାମିନୀ
 ଯେଉଁ ନୂତନ ଭାବଧାରା ସମାଜରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା ତାହା ଗ୍ରହଣ କରି-
 ବାକୁ ପରାଜୁଟ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବହୁ ଦୁଃଖ ଓ ଦୁର୍ବିପାକ ସହ୍ୟ କରି-
 ବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ବାହ୍ୟ ବିପଦ ଓ ସମୟର ଦାବାପୋଗୁଁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଓ
 ସମସ୍ତ ପକାର ଶାସନ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ କୌଣସି ବୃହତ୍ତର ସଂସ୍ଥା ଦ୍ଵାରା
 କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ହୋଇ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରିବା
 ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ସଂଗଠିତ ହୋଇ ନ
 ଥିଲା ବାହ୍ୟ ଶକ୍ତିର ଆକ୍ରମଣ ଓ ଲୁଣ୍ଠନ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଵାଭାବିକ ବିକାଶ ପାରାରେ
 ନାନା ପ୍ରକାର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା ଘଟାଇଥିଲା । ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକ ପରି-
 ବାରୁ ମୁସଲମାନ ରାଜତ୍ଵର କୌଣସି ସମୟରେ ଅତି ସ୍ଵାଭାବିକ ଭାବରେ

ନିମ୍ନ ସ୍ତରରୁ କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତି ଗଠନର ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଥମେ ଆସିଥିବା ଅନୁମିତ ହୁଏ । ଏଥିପ୍ରକ୍ରେ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶା, ଚନ୍ଦ୍ର, ଗୁପ୍ତି ଓ ଆବରୋହୀନ ରାଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି କେହି ଉଚ୍ଚାରଣାତ୍ମକ ଦ୍ଵାରା ଶକ୍ତିତ ହୋଇ କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତି ଗଠନ କରିବା ଦିଗରେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ କରିଥିଲେ ତା'ଠାରୁ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଥମ ଯୋଗ୍ୟତାରେ ଏହି ଗ୍ରେରଣା ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ରାଜ୍ୟ ଯା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଠରଗଡ଼ ସମ୍ମିଳିତ ରାଜ୍ୟସଂଘ ଗଠିତ ହେଲା; ଏବଂ ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟ-ଗୁଡ଼ିକର ସେଚ୍ଛାକୃତ ସହଯୋଗ ଓ ସ୍ଵ-ପ୍ରତ୍ୟୋଦିତ କେନ୍ଦ୍ରାଧିପତ୍ୟ ସ୍ଥାପନ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାର ଉଚ୍ଚ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

ରାଜ୍ୟ ସଂଗଠନ :—

କୋଶଳର ହୃଦୟ ସ୍ଵରୂପ ପାଟଣା ପାଟଣା ଆଧୁନିକ ପାଟଣାଠାରୁ ପ୍ରଥମ । ତାହା ତେଲନଦୀ ଠାରୁ ମହାନଦୀର ଅପରପାର୍ଶ୍ଵ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା ଏବଂ ଆଧୁନିକ ପାଟଣା, ସୋନପୁର (ତେଲନଦୀର ପଶ୍ଚିମାଂଶ) ସମ୍ବଲପୁର ବୋଡ଼ାସମ୍ବର, ଖଡ଼ିଆଳ, ପଲ୍ଲହର, ଦେଉଳୀ ଓ ବିନ୍ଦ୍ରାନାଥଗଡ଼ ଦ୍ଵାରା ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେହିଁ କୁଶ ଓ ତାଙ୍କ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟବିଶାୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ରାଜଧାନୀ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେହିଁ କୋଶଳ-ଗୁପ୍ତିବିଶାୟ ନୃପତିପତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ସୀମା ବିସ୍ତାର କରି ପ୍ରାଚୀନ ପାଟଣାନ୍ତର୍ଗତ ଯଯାତି ନଗର, ବିନାଦପୁର, ସୁନାଶିପୁର ପ୍ରଭୃତି ବିଜୟ ହିମାବାରରୁ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । କୋଶଳ ଗୁପ୍ତିବିଶାୟ ପତନ ପରେ ଗଙ୍ଗାବିଶାୟ କେତେଜଣ ରାଜା ଅଳ୍ପ ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଠାରେ ରାଜତ୍ଵ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତତ୍ପରେ ପାଟଣା ସୁନବାର ତାର ପୁତ୍ର ଆଠଗଡ଼ରେ ପରିଗତ ହେଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଡ଼ ଜଣେ ମଞ୍ଜିକଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ଦ୍ଵାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷଭାଗରେ ଏହି ଆଠଗଡ଼ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ମିଳନର ପ୍ରୟୋଜନାୟତା ଓ କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତି ଗଠନର ପ୍ରେରଣା ସୁନବାର ଅନୁଭୂତ ହୋଇଥିବା ଜଣାଯାଏ । ତେଣୁ ଆଠଗଡ଼ଯାକ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଏକାଠି ମିଶାଇ ଏକତ୍ର ଶାସନ କରିବାର ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରାଗଲା ଏବଂ ସମ୍ମିଳିତ ପ୍ରଭୁତ୍ଵର ପ୍ରଜାତ ସ୍ଵରୂପ ଗୋଟାଏ ସୁନାର ରେଖା ସଂହାସନରେ ସ୍ଥାପନ କରି ଅଠମଞ୍ଜିକଯାକ ପାଲି ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଦିନେ

ଲେଖାଏଁ ପାଠଶାଳା ଶିକ୍ଷା ଶାସନ କମିଶନର ସହିତ ଶାସନ ଶିକ୍ଷା
ସମ୍ପର୍କ ହୋଇ ପାରିଲାଣି ଏବଂ ତାହାର ଶାସନ ପାଠଶାଳା —
ବୌଦ୍ଧିକ ବର୍ଗର ପ୍ରାପ୍ତିତା ରମାଇ ଦେବ ଅଂଗତ୍ୟାକର ଶାସନ ସମର୍ଥନ ନିଜ
ହାତକୁ ନେଇ ସେ ଶୁଦ୍ଧକୁ ଏକତ୍ର କରି ଓ ପାଠଶାଳା ଶିକ୍ଷା ଗଠନ କଲେ ।
ସେ ସମୟରେ ଲୋକେ ଯେଉଁ ଅଭାବ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ତାହା ସେ ପୂରଣ
କରି ପାରିଥିବାରୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦରେ ନିଜର ରାଜ୍ୟରୁ ସ୍ୱେଚ୍ଛା କଲେ ।
ପାଠଶାଳାରେ ଯେପରି ମୂଳିକ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଢ଼ ସବୁର ସମ୍ମିଳନ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା
ହୋଇଥିଲା, ସେପରି ଚେଷ୍ଟା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଜଣା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୋଶଳା-
ନ୍ତର୍ଗତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳସ୍ଥ ସ୍ଥାନୀୟ ଅଭାବ ଅନୁସାରେ
ଗତ କେତେ ଶତାବ୍ଦୀର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଜଣେ ଜଣେ ରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନରେ
ସମ୍ମିଳିତ ହୋଇଥିବା ଜଣାପଡ଼େ ।

ଅଂଗତ ଶିକ୍ଷାସଂସ୍ଥା:—

ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶୀ, ଶର ଓ କୋଶଳ-ଗୁପ୍ତବଂଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ଶାସନକାଳରେ
କୋଶଳର ହୃଦୟଭୂମି ପ୍ରାଚୀନ ପାଠଶାଳା ଯେପରି ଏଥିପୂର୍ବେ ଏକତ୍ରୀକରଣର
ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଥିଲା, ବୌଦ୍ଧିକ ରାଜାମାନଙ୍କ ରାଜତ୍ୱରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ପ୍ରଚେଷ୍ଟା
ନୂତନ ଭାବରେ ପାଠଶାଳା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା; ଏକ ପ୍ରଥମ ଦ୍ୱାଦଶ ମୁଦ୍ରାକାଳ
ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ଯେ କୋଶଳର ଏକତ୍ରୀକରଣ ହୋଇଥିଲା ତାହା ନୁହେଁ,
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଚଢ଼ିତ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଏହି ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବାରୁ ତାହା
୨୨ ଗୋଟି ରାଜ୍ୟର ସମନ୍ୱିତ ପରିଶିଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସୁଥିବାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣବର୍ତ୍ତୀ
ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସମଲକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ, ଏହି ଦିଗରେ କରା
ଯାଇଥିବା ପୂର୍ଣ୍ଣବର୍ତ୍ତୀ ଉଦ୍ୟମତ୍ତା ଏହା ମଧ୍ୟ ଅସମ୍ଭାବ୍ୟ ଥିଲା; କାରଣ ସମନ୍ୱିତ
ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନ ହୋଇ ଏହା ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି
କୌଣସି ରାଜାଙ୍କ ଉଚ୍ଚାରଣ ପଥରୁ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ପୂର୍ଣ୍ଣବର୍ତ୍ତୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ
ଗୁଡ଼ିକ ପରି ଏହା ମଧ୍ୟ ଯଦି ସମୟରେ ଉଦ୍ଘାଟନରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ହୋଇଥିଲା ।
କିନ୍ତୁ ଏହା ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଶୁଦ୍ଧ ବଞ୍ଚିଲା ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବୈଦେଶିକ ଆକ୍ରମଣର
ବିପଦ ଓ ରାଜ୍ୟର ସାମାଜିକ ଉଚ୍ଚତ୍ତ୍ୱ ଓ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଶାସନଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟ
କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ-କରଣର ପ୍ରୟୋଗନାହିତା ନିମ୍ନସ୍ତରରେ ଅନୁଭୂତ ହେଲା । ଏହି

ସ୍ବାଭାବିକ ପ୍ରେରଣା ଫଳରେ ପାଟଣାର ନେତୃତ୍ବରେ ଅଠରଗଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠିତ ହେଲା । ପାଟଣା ଥିଲା ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେନ୍ଦ୍ର । ପରେ ପାଟଣାର ଜଣେ ରାଜା ତାଙ୍କ ସାନଭାଇଙ୍କୁ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳ ଭାଗ ଦେଇଦେବାରୁ ପାଟଣା ଦୁଇ-ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହେଲା ଏବଂ ଅଠରଗଡ଼ର ନେତୃତ୍ବ ମଧ୍ୟ ଜନିଷ୍ଠ ସମ୍ବଲପୁର ଶାଖା ସଙ୍ଗରେ ବିଭକ୍ତ ହେଲା । ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ୧୮୧୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଥିଲା ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ-ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା କଳାହାଣ୍ଡି ଓ ବସ୍ତର ଛଡ଼ା ସମସ୍ତ କୋଶଳ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା ।

ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତକରଣ :—

କୋଶଳ ଇତିହାସର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗରେ ଏହା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ଯେ ବିଭିନ୍ନ ଶକ୍ତି ଓ ଉପଶ୍ରମାନଙ୍କର ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ରହିଥିଲା ଓ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ବାଧୀନତା ବଜାୟ ରଖିବା ସକାଶେ ସେମାନେ ସର୍ବଦା ଜାଗ୍ରତ ଥିଲେ । ଅନେକ ବିଷୟରେ ଗ୍ରାମଫୁଲ୍ଲିକ ସ୍ବାବଲମ୍ବନଶୀଳ ଥିଲେ ଓ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ବାଧୀନତା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ରକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଅଭାବର ସଂଖ୍ୟା ଖୁବ୍ କମ୍ ଥିବାରୁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ଚୂଡ଼ତର ଶାସନ ସହିତ ଗୁଡ଼ିକର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସାଧାରଣ ରକ୍ଷମର ଥିବାରୁ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ବେଶୀ କ୍ଷମତା ଆବଶ୍ୟକ କରୁ ନ ଥିଲେ । କେବଳ ବାହ୍ୟ - ଶତ୍ରୁର ଆକ୍ରମଣରୁ ରାଜ୍ୟ - ରକ୍ଷା କରିବା ସକାଶେ ରାଜ୍ୟ-ସହର ଗୁଡ଼ିକ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାହେଲେ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ସମୟ ସହିତ ସବୁର ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ବାଧୀନତାରେ ପ୍ରାୟ ହିସ୍ତକ୍ଷେପ କରି ଯାଉ ନ ଥିଲା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତି ଗତ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିଲା ଏବଂ ଲେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି କେବଳ ସମୂହ ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ସକାଶେ କିମ୍ବା ଶତ୍ରୁ ରାଜ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ ବେଳେ ଯେଉଁ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲେ ସେଥିପାଇଁ ସଂଯୋଜିତ ରାଜାମାନଙ୍କଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ କର ଗ୍ରହଣ କରି ଏବଂ ସୈନ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ସମ୍ବୃଦ୍ଧ ରହୁଥିଲେ । ଅଠରଗଡ଼ ରାଜ୍ୟସଂଘରେ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି ସମସ୍ତିଗତ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଉପକାର ପାଇଁ ଯେଉଁ ଡାକ୍ତର କିମ୍ବା ପ୍ରଭୁତାର ଡକ୍ଟ୍ରିଭୂତକରଣ ଦାବା କରୁଥିଲେ ତାହା କେବଳ କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତିକୁ କର ଦେବାରେ ଓ ସମୂହ ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ସକାଶେ ସୈନ୍ୟ

ଯୋଗାଇବାରେ ନିହିତ ଥିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟରେ ସମସ୍ତି ଗଡ଼ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଓ ତଦାୟ ଶସ୍ତ୍ର ଉପଶସ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କର ପ୍ରାଦେଶିକ ସାଧନିତା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଲାହାହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିକାଂଶଗଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ କୃଷି ଗଡ଼ ସାମର୍ଥ୍ୟସ୍ୱୟ ବିଦ୍ୟମାନ ଥିଲା ତାହା କୌଣସିପ୍ରକାରେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏହା ଗୁଡ଼ିଆବରେ ପ୍ରଜାସୁମାନ ହୁଏ ଯେ କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି ଗଠନର ଅବଶ୍ୟକତା ସ୍ୱାଭାବିକ ରୀତିରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ନିମ୍ନସ୍ତରରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ପାଇଁ ସମସ୍ତି ଗଡ଼ ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆଠରଗଡ଼ ସମ୍ମୁଖରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।

କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳସ୍ଥ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟର ଗଠନ :—

କୋଶଳର ବିଭିନ୍ନ ସାମନ୍ତର ଶାସନପ୍ରଣାଳୀ ସମାଲର ନିମ୍ନସ୍ତରରୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିଥିଲା ଏବଂ ତାହା ଆକାରଭେଦ ଦ୍ୱିପ୍ରଧାନ ଥିଲା । ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଥିବାରୁ, ତାହା ଗଣତନ୍ତ୍ର-ମୂଳକ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ହିନ୍ଦୁ ଓ ରାଜପୁତ ରାଜାଗଣ କୋଶଳର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଏକତ୍ରିତ କରି ରାଜ୍ୟ ଗଠନ କଲାବେଳେ ସେମାନେ ପ୍ରଚଳିତ ମୁଣ୍ଡାଳୀ ଅବଲମ୍ବନ କଲେ ଏବଂ ତାହାର ଫଳରେ “ପୁରୀ ପ୍ରଚଳିତ ଜାତୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସମନ୍ୱିତ ସାମନ୍ତ ପ୍ରଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା ।” (C. V. Wills' Territorial system of the Rajput kingdoms of Medieval Chhatisgarh) “ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ଦେଶଜ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପ୍ରୋକ୍ତ ପ୍ରଣାଳୀ ପ୍ରାୟମତଃ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ନିୟମରେ ଅତି ସରଳ ଓ ଖୁଞ୍ଚିଲାବଦ୍ଧ ଥିଲା ” Ibid । ହିନ୍ଦୁ ରାଜାମାନଙ୍କ ଆଦର୍ଶ ଓ ସାମନ୍ତ ପ୍ରଥାର ଅନ୍ୟ ଏକ ନିମିତ୍ତ ଗରବର୍ତ୍ତନ, ଯାହା ରାଜାମାନଙ୍କର ନିରକ୍ଷୁଣ ଶାସନାୟକାର ଅସ୍ଥୁତ୍ୱ ତାହା ଅଧିକାରୀ ଶାସକଗଣଙ୍କୁ ଶାସନଗତ ଦୃଷ୍ଟି ପାଇଁ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନକରେ ଏବଂ ଯାହା ଆତ୍ମସମାଚାର ଏହି କୋଶଳ ପ୍ରାଦେଶରେ ଦେଖିବାକୁ ପାଉଁ, ତାହା ହିନ୍ଦୁ ଓ ଆଦମ ଜାତୀୟ ଶାସନ-ପ୍ରଣାଳୀର ମଧ୍ୟରୁ ସାମ୍ପ୍ରତିକରେ ରାଜତନ୍ତ୍ର ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସମାବେଶ । ତେଣୁ ସାମନ୍ତପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଗଣତନ୍ତ୍ରକି ପ୍ରଭାବ ଦ୍ୱାରା ସବଦା ନିଆପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିଲା । ଗୌନ୍ଧିଆ, ଦାଣ୍ଡ, ଗଡ଼ତା, ଦେଝୁନଠାରୁ ରାଜା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ସାମନ୍ତବାଦ ଜନିତ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପ୍ରଚଳିତ ରାଜ ଓ ପଞ୍ଚାୟତ

ମୁଆହାରା ପଦେ ପଦେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିଲା । “ଛତଶଗଡ଼ର ରାଜପୁତ ରାଜକୁ କାଳରେ ଏହି ଗୋତାନ୍ତ୍ରିକ ଉପାଦାନ ପାସନ ତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉଦ୍ଦୀକୁ ରଞ୍ଜିତ କରି ରଖିଥିଲା । ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଧିକାରୀ ସମତାପନ ମୁଦ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ପେଟର ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜ ନିଜର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କ୍ଷମତା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହୁଥିଲେ ସେଥିରୁ ଜଣାପାଏ ଯେ ସମାଜର ନିମ୍ନସ୍ତର ପ୍ରତି ସେମାନେ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ । ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ ହୁଏ ଯେ ରାଜନୈତିକ ଶକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ କିଛି ଗୋଟାଏ ସମନ୍ୱୟ ଓ ସମତା ବିଦ୍ୟମାନ ରହି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କ୍ଷମତା ହ୍ରାସ କରି ରଖିଥିଲା । ଦଳଗତ ଭାବ ପ୍ରକାଶକୁ ଏହି ସାମାଜିକତାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ” (Ibid) । ଭ୍ରାନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାଳୀରେ ଜନସାଧାରଣ ଯେଉଁ ସହଯୋଗ କଲୁଥିଲେ ତାହା ବାସ୍ତବ ଆକାର ଧାରଣ କରିଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରକୃତରେ ପଞ୍ଚାୟତ ପ୍ରଥା କ୍ଷମତାପନ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କ୍ଷମତାକୁ ସାମାଜିକ କରି ରଖିଥିଲା । ତାଲୁକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚତର ବିଭାଗ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତ ହେଉଥିଲା । ପ୍ରକ୍ୱାଦ-ହୁବେକ୍ ହଜୀର “ଜମିନ୍ଦାରୀ ” କାଦ୍ୟରୁ ଜଣାପଡେ ଯେ ସମ୍ବଲପୁରର ଜମିଦାର ମହାରାଜା ଓ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଦଳଦଳ ସଂଗଠନରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବା ମହାରାଜାଙ୍କ ଦାବୀ ନିରାକର କରିବା ସକାଶେ ପଞ୍ଚାୟତ ସଭା ଓ ଜମିଦାର ମାନଙ୍କୁ ଡକା ଯାଇଥିଲା । ବସ୍ତର ରାଜ୍ୟରେ ପାଣ୍ଡୋଟି ବଡ଼ ସଭାର ଓ କୃଷକମାନଙ୍କ ପ୍ରଧାନମାନେ ରାଜାଙ୍କ ଆଡ଼େଇ ଉପଲକ୍ଷରେ ଜମା ହୋଇ କର୍ମବୃତ୍ତିଗତ ଅଭ୍ୟାସର ପ୍ରତିବାଦ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଏପରି ଅସାଧାରଣ କର କେବଳ ରାଜ୍ୟର ସାମାଜିକ ସଂସ୍କାର ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ଅଗ୍ରଣ କରିଯିବ । କୋଶଳ ରାଜ୍ୟର ବିକାଶର ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରାଧାନ ଦିଗେଷ୍ଟ ଏହି ଯେ ଗାଜିଶକ୍ତି ଉତ୍ତରଦିଗ, ନରକୁପି ଶାସନାୟକାର ଏବଂ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପାସକମାନଙ୍କର ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପତ୍ତି — ଏହି ଭାବଗୁଡ଼ିକ ସମାଜ ଓ ପାସନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ବଳିତ କରି ପାରି ନ ଥିଲା । ଶାସକ ଓ ପାସିତମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥର ଏକତା ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତିତାରେ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ଯେ ନିରାଡ଼ ସତ୍ୟତା ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ । ସି. ୟୁ. ଉଇଲସ୍ C. U. Wills ଭାଷାରେ “କନ୍ତୁ ରାଜ ପରିବାରର ଗୁଣ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷାପାଳ୍

ଯେତକି ଭୂମି ଆବଶ୍ୟକ ପଡୁଥିଲା ସବୁବେଳେ ସେ ସେତକ ଭୂମି ନିଜ ଗାଁରେ ରଖି ପାରୁଥିଲେ । ” ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ ଯେ ବଜା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳୀରୁ ଶାସନ ନ ଥିଲେ । ସେ ଆଦିବାସୀକୁ ସମକ୍ଷମତାପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବେ ସ୍ୱୀକାର କରି ମଧ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟ ବା ପ୍ରଧାନ ମନେ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ବହୁତଃ ମୁଖ୍ୟ ଶାସକ, ସମାଜପତି ଓ ଧର୍ମଗୁରୁ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜ ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କ ପରଂପରାଗତ ରୀତିନୀତି ପ୍ରତି ସପେକ୍ଷ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଉଥିଲେ, କାରଣ ସେ ମନେ କରୁଥିଲେ ଯେ ରାଜପଦର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଶ୍ରମଦା ଅସ୍ଥୁ ଶ୍ରମ ରଖିବା ଓ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରଜାଗଣଙ୍କ ପରଂପରାଗତ ଅସ୍ଥ-କାର ରକ୍ଷାକର ସେମାନଙ୍କ ସୁଖ ବିଧାନ କରିବା ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଧାନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ” ଉପରୋକ୍ତ ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ବହୁ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୋଶଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ କେତେକ କୃତ୍ରିମ କାରଣବଶତଃ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବାରୁ ତାହା କେତେକାଂଶରେ ପରବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଯୁଦ୍ଧ ଲେଖନର ସାମାଜିକ ଗଠନରେ ତାହାର ଚିହ୍ନ ଚିହ୍ନିତ ହୁଏ ।

କୃତ୍ରିମ କାରଣରୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ବୃଦ୍ଧିର ଗତିରାସ :-

୧୮୦୩ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଅଂରଟି ସମ୍ପର୍କିତ ରାଜ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ବା କାରଣ ସହ ସଂବନ୍ଧ ସ୍ଥାପନ କଲେ । କିନ୍ତୁ ପୁଣ୍ୟରୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ବୁଦ୍ଧି ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜ ସରକାର ତାକୁ ଲଂଘନ କରି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ନୀତି ଅନୁସରଣରେ ୧୮୦୬ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଏହି ସବୁ ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ଭେନ୍ସଲଙ୍କୁ ଫେରାଇଦେଲେ । ୧୮୧୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଇଂରାଜ ସରକାର ପୁଣି ବର ଭେନ୍ସଲଙ୍କଠାରୁ ଏହି ରାଜ୍ୟ ଖୁଦିକ ଛଡାଇ ଆଣି ଅଂରଟି ସମ୍ପର୍କ ମଝି ଭିକିଦେଲେ । ଯେଉଁ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ଶାସନର ଗଠନର ସ୍ୱଭାବିକ ଗତି ଚଳି ରହିବା ଗଠନରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା, ତାହାର ଅପମାନ ଘଟିଲା । ସମସ୍ତ ଲିନର କ୍ରମିକାଗତ :- ୧ କୃତ୍ରିମ କାରଣବଶତଃ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା ।

ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାର ନ୍ୟାୟାନୁମୋଦିତ ସଂଜ୍ଞା :-

ଏହା ନିର୍ବିବାଦରେ କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ ସାଂସଦ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭୂମି ଲଭ କରିଥିବାରୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାକ୍ଷମ ଛନ୍ଦ ରନ୍ଧ କରିପାର ନ ଥିଲେ ସେହି ଅଂର-ଗତ ରାଜ୍ୟ ସଂଘ ସ୍ଥାପନା ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ପ୍ରକାଶରେ ଏହା ଗୋଟିଏ ବାସ୍ତବ

ରାଜସ୍ୱାଦରେ ପରଶନ୍ତ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା ଏବଂ ସମୟାନୁକ୍ରମେ ଯେଉଁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଥାନ୍ତା ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଭିଳାଷ ବୃଦ୍ଧି ହେବାରୁ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାର୍ଥଜଡ଼ିତ ଅନ୍ତର ଅନ୍ତର ବିଷୟ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ କରାଯାଇଥାନ୍ତା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଯେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ର-ସଂଘ ଅନ୍ତକୁ ଆକର୍ଷିତ ହୋଇଥାନ୍ତେ ଓ ତାହା ଖୁବ୍ ସାମ୍ବାଦିକ ଉପାୟରେ ଯଦି ଯଦି ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅଭିବ ପୂରଣ କରି ପାରିଥାନ୍ତା ।

କୋଶଳର ଭୂମାନକ ଯତି :-

କୋଶଳ ଗୁରୁତର ଭାବରେ ସତତସ୍ତ୍ର ହେଲା ପ୍ରଥମରେ ଯେତେବେଳେ ୧୮୬୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ (୧) ବୃନ୍ଦାନୁଆଗତ, (୨) ଖଡ଼ିଆଳ, (୩) ବୋଡ଼ା-ସମ୍ବର, (୪) ଫୁଲହର ଓ (୫) ଦେଉଳୀ — ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ଜମିଦାରୀ ପାଟଣା ରାଜ୍ୟରୁ ପୃଥକ୍ କରି କୋଶଳର ହୃଦୟକୁ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ କରାଗଲା; ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ୧୮୪୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଯେତେବେଳେ ସମ୍ବଲପୁର ଷ୍ଟେଟକୁ ମୂଳରାଜ୍ୟ ପାଟଣା-ସଙ୍ଗରେ ମିଶାଇ ନ ଡେଇ ଡେଇହାଉଥିବା ରାଜ୍ୟ ଦଶଲ ବା ବାଜ୍ୟାସ୍ତି ନାତି ଅନୁସାରେ ଟ୍ରିଗ୍-ସାମ୍ରାଜ୍ୟ-ଭୁକ୍ତ କରାଗଲା; ତୃତୀୟତଃ, ୧୮୬୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତରୀୟ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ଜମିଦାରୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ବ୍ରିଟିଶ-ଶାସନାଧୀନ କରାଗଲା, ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ୧୮୧୮ - ୧୯୦୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ କୋଶଳର ଅନେକାଂଶ ଛିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶୀୟ ଗର୍ଭିତ କରାଗଲା । ଏ ସବୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ସମକୃଷ୍ଟିତ ଏକରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷୀ ଏବଂ ପାରମ୍ପରିକତା, ଇତି, ନୀତି ଓ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥିବା ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଛାଡ଼ି କୁଟୁମ୍ବଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା କରି ରଖିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୋଶଳର କୃତ୍ରିମତ ଐକ୍ୟ ଆକର୍ଷଣୀୟ ଅଷ୍ଟଶ୍ଳି ରହିଅଛି ।

କୋଶଳର ବର୍ତ୍ତମାନ ସମସ୍ୟା :-

୧୮୧୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦର କୋଶଳର ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶ ଅସାଧାରଣ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ଏ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟାଏ କୃତ୍ରିମ ବାସ୍ତୁମଣ୍ଡଳରେ ଅବସ୍ଥାନ କରି ଆସୁଥିବାରୁ ଗତ ୧୨୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ନୂତନ ସମସ୍ୟା ଓ ନୂତନ ଭାବଧାରା ସମାଜରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲେହେଁ ଏହାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିଭିନ୍ନ

ଭୂଖଣ୍ଡରେ ସମାନ ବୃଦ୍ଧି ବା ବୃଦ୍ଧିର ସମ୍ଭାବନା ଥିବାରୁ ଏହାକୁ **Organized working Public** ପ୍ରକାରରେ ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାର ଗତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାକୁ ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ତାହା ଫଳରେ କୋଶଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠା - କୃଷି ରୂପକ ଗୋଟିଏ ରେଖା ଯଦ୍ୱାରା ଆବୃତ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ରୀୟ ହୁଏ । ଆଧୁନିକ ସମୟରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଅଭାବ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶାସନାନ୍ତର୍ଗତ ବଢ଼ିବା ଶକ୍ତି - ଉପଶକ୍ତି ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ଳେଷ - ସ୍ତର ପଡ଼ିବା ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ; କିନ୍ତୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା-କରଣ ପ୍ରକୃତିରେ କେବଳ ଶ୍ଳେଷର ଫଳାଫଳ ପ୍ରାପ୍ତି ଅଛି । କିନ୍ତୁ କୋଶଳ ରାଜ୍ୟରେ କେନ୍ଦ୍ର (Nucleus) ସ୍ୱରୂପ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ଅଂଶଗତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘ ଆକର୍ଷଣ ଶକ୍ତି ପାରିଥିଲେ ବହୁପୂର୍ବର ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚତର ଫଳାଫଳ ବଢ଼ିବା କେନ୍ଦ୍ରୀୟତା ଗଠିତ ହୋଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ଆଜିକାଲି ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେଉଁ ଜଟିଳ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଅଛୁ, ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଅନେକାଂଶରେ ସହଜରେ ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ଆଉ ମଧ୍ୟ ତାହା ଫଳରେ ସଂପର୍କୀୟ ସମସ୍ତେ ସୁଖ-ସମୃଦ୍ଧି ଲାଭ କରି ପାରିଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ସେହି ସ୍ୱାଭାବିକ ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାର ଗତି ଦଳପୁରକ ରୋଧ କରିଦେବା ଯୋଗୁଁ ଅନେକ ନୂତନ ସମସ୍ୟା ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇ କୋଶଳର ଦୁର୍ଗତର ମାତ୍ରା ବଢ଼ାଇ ଦେଇଅଛି । ଶାସକ ଓ ଶାସିତଗଣ ମଧ୍ୟରେ ବହୁବିନୟବାରୁ ଯେଉଁ ଦୀନିଷ୍ଠ ସଂପର୍କ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥର ଏକତା ରହି ଆସିଥିଲା ତାହା କୃଷି ମ ଅବସ୍ଥା ଜନିତ ବାସୁମଣ୍ଡଳରେ ଶିଥିଳ ହୋଇଯାଇଛି । ନୂତନ ଭାବ ଗ୍ରହଣ ଦ୍ୱାରା ଆପଣାକୁ ଫରିବର୍ତ୍ତିତ ଅବସ୍ଥାର ସମକକ୍ଷ କରି ଉନ୍ନତ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ସ୍ୱଧୀନତା ଓ ସୁବିଧା ଅବଶ୍ୟକ ତାହା ଅଭାବରେ ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ ସଂସ୍କାର ପଛରେ ଯାଇଛି ଏବଂ ପ୍ରାଚୀନ ଗଣତନ୍ତ୍ର ମୂଳକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଅବଗତଶୀଳ ଅଭାବ ସବୁ ଆପଣାର ଦେଶର ହିତ - ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହରାଇ ଅଛି ।

ଅଜାତର ଧାରା ସହଯୋଗ-ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରକ୍ଷାର ଆବଶ୍ୟକତା :

କୋଶଳ ସମସ୍ୟାର ସନ୍ତୋଷଜନକ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ହେଲେ କୃଷି ମ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଯୋଗୁଁ ଯେଉଁଠାର ଉନ୍ନତର ପଥ ରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଅଛି ସେହିଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବୃଦ୍ଧି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସମୟ ସ୍ତୋତରେ ପ୍ରତିଲୋମ ଗତି କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ସମାଜରେ ଯେଉଁ

ନୂତନ ଭବନାଶି ପ୍ରବେଶ କରିଅଛି ତାହା, ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଏବଂ ଯେଉଁ ନୂତନ ଅଭିବ ଗୁଣିକ ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଅଛି ସେ ସବୁର ପଥୋପତ ପ୍ରମା-
ଧାନ କରି ପ୍ରବେଶାଭିକ ପଥରେ ଚଳି କରିଥିଲେ କୋଶଲର ବିକାଶ ଧାରା
ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ ଲଭିଥାଆନ୍ତା ତାହାର ପୁନର୍ଗଠନରେ ଅମ୍ବୁମାନଙ୍କ
ଦ୍ରୁତ ହେବା କରୁ'ବ୍ୟ । କୋଶଲର ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାଗୁଣିକ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠନ
ବିଶେଷରେ ଗଠି କରୁଥିଲା; ତେଣୁ ତାହାର ଅଧୁନିକ ସମସ୍ୟାବଳୀର ସମାଧାନ ସେହି
ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠନ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉପାୟରେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ପୂର୍ବ ଗଢ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳର ସମସ୍ୟା

ଅବସ୍ଥା ତି ଓ ଗଠନ :—

ଠିକ୍ ଦଳ ଦେଶମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଟ୍ରେଡ଼ ଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣକଲେ, ମଧୁରଭଞ୍ଜ ସହ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଗୋଟିଏ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଗଠନ କରି ଅଛନ୍ତି । ଉତ୍ତରରେ ବିହାର ଓ ମଧ୍ୟଭାରତରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦକ୍ଷିଣରେ ଗୋଦାବରୀ ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏବଂ ପଶ୍ଚିମରେ ନାଗପୁରଠାରୁ ପୂର୍ବରେ ମଧୁରଭଞ୍ଜ ଓ ରଣପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ବିସ୍ତୃତ । ଏହି ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଆୟତନ ଛାୟା ୨୦,୦୦୦ ବର୍ଗ ମାଇଲ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ଛାୟା ୮୦,୦୦,୦୦୦ । ଏହି ପୂର୍ବ ଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳରେ ୨୦ ଗୋଟି ଟ୍ରେଡ଼ ବା ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଅଛି ଓ ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ୩୦ ଗୋଟି ଓଡ଼ିଆ ଟ୍ରେଡ଼ । ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳସ୍ଥ ଓଡ଼ିଆ-ଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ଆୟତନ ୪୪,୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲରୁ ଅଧିକ; ଏବଂ ତାହା ସମଗ୍ର ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ମୋଟ ଆୟତନର ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଭାଗର ଏକ ଭାଗ ହେବ । ଏହାର ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୨୩,୦୦,୦୦୦ ରୁ ଅଧିକ ଏବଂ ତାହା ସମଗ୍ର ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ପାଞ୍ଚ ଭାଗର ଚାରି ଭାଗ । ୩୦ ଗୋଟି ଓଡ଼ିଆ ଟ୍ରେଡ଼ ମଧ୍ୟରୁ ୧୩ ଗୋଟି, ଅର୍ଥାତ୍ ତାର ପ୍ରାୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ସଂଖ୍ୟକ, କୋଶଳ ଟ୍ରେଡ଼ । ଏହି କୋଶଳ ଟ୍ରେଡ଼ ଗୁଡ଼ିକର ଆୟତନ ୩୧,୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲରୁ ଅଧିକ ଏବଂ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଛାୟା ୩୫,୫୦,୦୦୦ । ତେଣୁ କୋଶଳ ଟ୍ରେଡ଼ ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ଆୟତନ ସମଗ୍ର ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ-ମଣ୍ଡଳର ଆୟତନର ଅଧାରୁ ବେଶୀ ଏବଂ କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ଟ୍ରେଡ଼ ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ଆୟତନର ଚାରି ଭାଗର ତିନି ଭାଗ । ଏହାର ଲୋକ-ସଂଖ୍ୟା ସମଗ୍ର ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଷୋହଳ ଭାଗର ସାତ ଭାଗ ଓ କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ଟ୍ରେଡ଼ ଗୁଡ଼ିକର ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଷୋହଳ ଭାଗର ନଅ ଭାଗ ।

କୋଶଳ ପ୍ଲେଟଗୁଡ଼ିକର ଭାଗ୍ୟ ପୂର୍ବଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳ ସହ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ :—

କୋଶଳ ଟ୍ରେଡ଼ ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ଆୟତନ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ସମଗ୍ର ପୂର୍ବ ଗଢ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଆୟତନ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧେକରୁ ବେଶୀ; ଏବଂ ସେ-

ଗୁଡ଼ିକର ଭାବେ ପୂର୍ବଗତଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ଭାବେ ସହ ଘନସ୍ତ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ । ସମାନ ଲେହନାସ ଓ ପାରମ୍ପରିକତା, ସମାନ ଗୁଣୋତ୍ତ ଓ ସାମାଜିକ ସଂବନ୍ଧ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଜୀବନ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି-ଭଙ୍ଗୀର ସମାନତା ସମଗ୍ର ପୂର୍ବଗତଜାତଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତାର ନିବିଡ଼ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ରଖିଅଛି । ସର୍ବୋପର ସେମାନଙ୍କ ଶ୍ବାସନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତସ୍ୟ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛି, ତାହା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେ କୌଣସି ବିବେଚନା ଆପେକ୍ଷା ଖୁବ୍ ନିବିଡ଼ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ରଖିଅଛି ।

ପୂର୍ବ ଗତଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଐତିହାସିକ ପଟ୍ଟଭୂମି :—

କୋଶଳ ଷ୍ଟେଟ ଗୁଡ଼ିକର ଐତିହାସିକ ପଟ୍ଟଭୂମି ଓ ପୂର୍ବ ଗତଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଷ୍ଟେଟ ଗୁଡ଼ିକର ଐତିହାସିକ ପଟ୍ଟଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହି ଅଛି । ଅଦୃଷ୍ଟିତ ଆକାରରେ ଗତ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଥିବା ଅଳ୍ପ କେତେଟା ଷ୍ଟେଟ ଛଡ଼ାଦେଲେ ବାକିତକ ଗତ ୧୮୦୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଷ୍ଟେଟ୍ ରୂପେ ଗଠିତ ହୋଇ ଉଦ୍‌ଭୂତ ହୋଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସମସ୍ତ ଷ୍ଟେଟ୍ ଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କ ନିଜ ନିଜର ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ବିକାଶ କରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ହିନ୍ଦୁ ବେଢ଼ିଶ୍ଵାସ ଛବି ଓ ଦେଶପ୍ରିୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଷ୍ଟେଟରେ ସମ୍ୟକ୍‌ରୂପେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିଅଛି । ଏ ଷ୍ଟେଟ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଆତ୍ମତନ୍ତ୍ର ଓ ରାଜସ୍ବ ସଂପର୍କୀୟ ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ଥିଲେହେଁ ସେମାନେ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ପ୍ରଭାବରେ ପହଞ୍ଚିଥିବା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଏହି ଷ୍ଟେଟ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକେ ତଦ୍‌ପରେଷା ବୃହତ୍ତର ଷ୍ଟେଟ୍, ରାଜ୍ୟ ବା ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସାମନ୍ତ ରାଜ୍ୟ ଅଥବା କରଦ ରାଜ୍ୟ ହୋଇ ଥିଲେହେଁ ସେମାନଙ୍କ ଆର୍ୟନ୍ତତ୍ବର ସ୍ବାଭାବ ଓ ସ୍ବାଧୀନତା ସର୍ବଦା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଅଛି ।

ପୂର୍ବ ଗତଜାତର ସମସ୍ୟା :—

ଏବେ ପୂର୍ବ-ପଶ୍ଚିମ-ଗତଜାତ ସବୁ ଏକାଧିକ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହା କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ କୋଶଳ ଷ୍ଟେଟ-ସଂପର୍କରେ କୁହାଯାଇଥିବା ଅରବ ବା ଦାଧା ଏ ସବୁ ଅସୁବିଧାର ପ୍ରଧାନ କାରଣ । କୋଶଳ ଷ୍ଟେଟ ପରି ଏହି ଷ୍ଟେଟ ଗୁଡ଼ିକ ଗତ ଶତାବ୍ଦୀ ମଧ୍ୟରେ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିନାହାନ୍ତି । ସମୟର ଫେରିବିନ୍ ଅଳ୍ପ ସହଯୋଗ କରିବା ପୁରୋଗ ଓ ସ୍ବାଧୀନତା ମଧ୍ୟ

ସେମାନେ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେଉଁ ଆହ୍ୱାନ ଓ କୁହଣ ବାସ୍ତବ-
ମଣ୍ଡଳରେ ଅବତ୍ତାନ କରାହୁଁ, ତାହାହିଁ ତାହାର ସ୍ୱାଧୀନ କାର୍ଯ୍ୟ, ତୁଳି-
ପନାର ଅସ୍ୱାଦ ନୁହେଁ । ଶାସନ ଓ ଶାସିତ ଭେଦେ ସେହି କୁହଣମଣ୍ଡଳର
ବିଷମତ୍ୱ ଫଳ ସମାନ ଭାବରେ ଭୋଗ କରାହୁଁ । ଆଧୁନିକ ଜୀବନର
ଅଭାବ ବୁଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶାସନ-କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ନୂଆ ନୂଆ ଦାନ
ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଅଛି ତାହା ସ୍ୱେଚ୍ଛା ଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କର-
ବାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାର ନାହାନ୍ତି । ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛା ମାନଙ୍କ
ଭିତରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦ ପ୍ରଭୃତି ପରିମାଣରେ ଥିଲେହେଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶକ୍ତି
ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଅଲଗା ପୋରୁଁ ସେମାନେ ଗୁଡ଼ିକ ଭାବରେ ନିଜ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ତ୍ୱ-
ବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏହି ସବୁ କାରଣରୁ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆବଶ୍ୟକ
ଓ ଅଶାନୁରୂପ ଉଦ୍ବିଗ୍ନ ହୋଇ ପାର ନାହିଁ ଓ ତାହା ଫଳରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ
ଜୀବନଯାତନା - ପ୍ରଶାଳିତ ମାନବୁଦ୍ଧି ଅଥବା ସାମାଜିକ ଓ ଭାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଟକ୍ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ତେହୁ ଅନୁପାତରେ ଆସୁ ବୁଦ୍ଧି
ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପରିସ୍ଥିତିରେ କେତେକ
ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଅଛି ଓ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତି ଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ-
ଅଛି ସତ୍ୟ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରାଚୀନ ଶାସନ ପ୍ରଶାଳୀରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଯେଉଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ
ସହଯୋଗ ଥିଲା, କେନ୍ଦ୍ରଶକ୍ତିର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ବୃଦ୍ଧିରେ ଓ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟର ଉଚ୍ଚ
କର୍ମ ସାଧନାର୍ଥେ ତାହାର ବିରୋଧସାଧନ କରାଯାଇଅଛି । ବିଭାଗ ଆଦି ସାହାଯ୍ୟ
ଦିଗରେ ଗତି କରି ନ ଥିବାରୁ, ଭାବ ଓ ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅନୁସାରେ ଶକ୍ତିନୀତି
ଓ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁରୋଚ୍ଚାରଣୀ ଧରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟି ନାହିଁ । ପୁରୁଷ ଜନସାଧା-
ରଣଙ୍କ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଯେଉଁ ନିକଟ ସମ୍ପର୍କ ରହିଥିଲା, ତାହା ପୁନର୍ବାର
ସ୍ଥାପନ କରିବା ସକାଶେ ପୁରାତନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଯେଉଁ ନୂଆ ନୂଆ ଆନ-
ଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ତେହୁ ଗୁଡ଼ିକ ଆବଶ୍ୟକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ
କରିନାହିଁ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠନରେ ଏହାର ସମାଧାନ :—

... ଚଳାଶଳ ଶ୍ୱେଚ୍ଛା ମାନଙ୍କ ସ୍ୱପକ୍ଷରେ ପୂର୍ବ ପରିସର କୁହାଯାଉଛି, ଶୂନ୍ୟ-
ଗଠନୀୟ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ଠିକ୍ ସେହିପରି ସବୁ ଗଠନରେହିଁ ସମ୍ଭବ ହେବା

ବନ୍ଧୁ ବର୍ଷ ହେଲା ଏହାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭୂତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି ଏବଂ ଗତ କୋଡ଼ୀ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏକାହାଙ୍କ ମର ଏ ବିଷୟର ବିଶଦ ଅଲୋଚନା ହୋଇ ସାରିଅଛି । ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ସମସ୍ତଙ୍କର ଉପକାର ସାଧନାର୍ଥେ ପ୍ରଭୃତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତକରଣ ଏବଂ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଡ଼ିତ ଯେଉଁ ବିଷୟ ସବୁର ପରିଚାଳନା ଓ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଦଳର ଦାୟିତ୍ୱ ଭାବରେ ଟେକି ଗୁଡ଼ିକର ସାମର୍ଥ୍ୟର ବଢ଼ିବୁତି ସେ ସବୁର ପରିଚାଳନା କରି ଏ ଜନଶାସନରେ ଗଠିତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସମିତିରେ ଅର୍ଥାତ୍ କରବା ଦିଗରେ ଗତ କେତେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଛି । ସାଧାରଣ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବିଚାରାଳୟ (Common high court) ଜିଲ୍ଲା ଓ କୃଷିବିଭାଗ ପରିଚାଳନା ସଫଳତର ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ପରାମର୍ଶ ସବୁ ଟେକି ଅଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ପାଇ ପାରବେ ବୋଲି ଯେଉଁ ସାଧାରଣ ଜିଲ୍ଲା ଓ କୃଷି-ପରାମର୍ଶଦାତା ବିଭାଗ (Forest and Advisory staff) ଖୋଲା ଯାଇଛି ତାହା ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ଓ କୃଷି ସ୍ତର ଟେକି ଟେକି କରି ସମ୍ମିଳିତ ସହଯୋଗରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉଅଛି । ଏହି ପ୍ରଗତି-ପଥ ଅତୀତ ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରାର ଠିକ୍ ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ରବିବର୍ଷର ବିକାଶପଥ ପ୍ରସାର ଭାବରେ ଦେଖାଇ ଦେବା ସକାଶେ ଅଠରଗଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରହୁଅଛି । ପୂର୍ବଗତଜାତ ଟେକିସଂଘ ଗଠନ ସେ କେବଳ ସମ୍ଭବ ଓ କାର୍ଯ୍ୟୋପଯୋଗୀ ତାହା ନୁହେଁ, ଏହା ବାଞ୍ଛିନୀୟ ଓ ଅପରହାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ । ରାଜା ମହାରାଜାମାନେ ଏଥିର ଆବଶ୍ୟକତା ବୁଝି ସାରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠନ କରବାକୁ ସେମାନେ ପ୍ରିୟ କରି ସାରିଲେଣି ।

ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସହଯୋଗ ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା :—

ପୂର୍ବେ ସ୍ଥାନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଯେଉଁ ଦକ୍ଷତା ସହଯୋଗ ରହିଥିଲା, ତଦୁପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଏହି ଟେକି ଗୁଡ଼ିକର ଶାସନତନ୍ତ୍ର ଦେଖିବା ବୃଦ୍ଧିରେ ବୃଦ୍ଧିଲବ୍ଧ କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଧୁନିକତା ପ୍ରବେଶ କରି ତାକୁ ପ୍ରଭାବିତ କଲା, ତାରି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେତେବେଳେ ପ୍ରଜନସ୍ତ ମୂଳକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଆନୁଷଙ୍ଗିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଓ ବିକାଶ ନ ହେବାର, ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଧ୍ୟାନ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଭାବର ସଂଘର୍ଷ ଟେକି ସବୁରେ ଅନୁଭୂତ ହେଉଅଛି ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରାଜନୈତିକ ଜାଗୃତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାୟ ସମଗ୍ର

ଝେଟରେ ପ୍ରତିନିଧିମୂଳକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ରାଜନୈତିକ ଜାଗ୍ରତର ପ୍ରସାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଶାସନ ସହିତ ଅଧିକ ଭାବରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ରହିବାର ଦାବୀ କ୍ରମାଗତ ବଢ଼ିଛି ଏବଂ ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳ ଅନୁବନ ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ଘୋଷଣା କରିଅଛନ୍ତି ତହିଁରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼ୁଛି ଯେ ରାଜନ୍ୟବରୀ ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ସମଗତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭବ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ ଭାବରେ କୁହାଯାଇଥାରେ ଯେ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେଉଁ ବୃହତ୍ ଶାସନ--ସଂହୀତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ, ତାର ଫଳରେ ଝେଟ ଗୁଡ଼ିକର ଶାସନପ୍ରଣାଳୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଗଣତନ୍ତ୍ର-ଆକାର ଧାରଣ କରିବ ଏବଂ ତହିଁରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହଯୋଗ ଜଡ଼ିତ ରହିବ ।

ସ୍ୱେଚ୍ଛାମାନଙ୍କ ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଓ ଗୃହସଂଘ :—

ମୁଖ୍ୟତଃ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଅସ୍ପୃଷ୍ଟ ରଖିବାକୁ ଯେଉଁ ସବଦା ଉତ୍ସୁକ, ଝେଟ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଆପଣା ଆପଣା ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତାରେ କୌଣସି ବାହ୍ୟ ଶକ୍ତିର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବିଷୟରେ ତକଡ଼ ଅସହସ୍ତୁ । ତେଣୁକରି ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଏକତ୍ର ସମାବେଶ ଓ ଏକତ୍ର ପରିଗୁଳନା ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତାସକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ନ ପାରି ଝେଟ ଗୁଡ଼ିକ ଏ ବିଷୟରେ ବିଳମ୍ବ ଘଟାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପାରିପାଶ୍ୱରିକ ଘଟଣାବଳୀର ଗୁପ୍ତର ଗୁମୁତା ଓ ଅପଣାକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଉପଯୋଗୀ କରିବାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ ପ୍ରକାର ଅନୁସୃତିତା ଦ୍ୱାରା କରିଅଛି ଓ ବଳବତ୍ତର ପୌରୀକତାର ପ୍ରଭାବରେ ମାନସିକ ଦୁର୍ବଳତା ଅପସାରିତ ହୋଇଅଛି । ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରକ୍ଷା ସକାଶେ ଯାହା ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ଶାସନର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ସନ୍ତୋଷ ଜନନ ମୀମାଂସା କରିବାକୁ ହେବ । ଏହି ଦିଗରେ ପୂର୍ବରୁ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ହେବନାହିଁ । ଝେଟ ଗୁଡ଼ିକ ଯେ ଏକତା ଓ ପରସ୍ପର ଛତ ମମତା-ସମ୍ପର୍କରେ ବନ୍ଧା — ଏହି ଭାବ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜାଗି ରହିଛି; ଏକ ଝେଟବାସୀ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନୀୟ ଦେଶ-ପ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟବସାୟ ଅଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଉପଲବ୍ଧ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏହି ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକୁ ସ୍ଥାନୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁବିଧା ଦେବା ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ।

ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘର ସୁବିଧା :—

ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘ ଗଠିତ ହେଲେ ଏହି ସୁବିଧା ହେବ ଯେ ୨୦,୦୦୦ ବର୍ଗ ମାଇଲ ଆୟତନ-ବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ ଗଠିତ ହୋଇ ଏକପ୍ରକାର ପାରମ୍ପରିକତା, ବୃତ୍ତିଭଙ୍ଗୀ ଓ ଶାସନପ୍ରଣାଳୀ ବିଶିଷ୍ଟ ୮୦,୦୦,୦୦୦ ଲୋକଙ୍କୁ ସମସ୍ତାର୍ଥଗତ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏକତ୍ରିତ କରିବ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଷ୍ଟେଟର ଶକ୍ତି ଅବସ୍ଥିତି ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସଂରକ୍ଷଣ କରି ତାହାର ଅଧିକାଂଶ-ଗଣଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ ସଂସ୍କାରଣ ବିଷୟ ସବୁରେ ନେତୃତ୍ବ ଦେଇ ସେ ଗୁଡ଼ିକର ସମାଧାନ କରଣାର୍ଥେ ପ୍ରଶସ୍ତ ସେବ ଶକ୍ତିଦେବ । ବ୍ୟକ୍ତି-ଗତ ଅବସ୍ଥିତିର ଧ୍ୟାନ ସାଧନ ନ କରି ଏହା ଏକତା ଆନୟନ କରିବ ଏବଂ ଅଜାତର ବିବର୍ତ୍ତନଧାରୀମାନୁସାରେ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ସ୍ଥାୟିତ୍ବ ଲାଭ କରିପାରିବ । ଷ୍ଟେଟବାସୀ ଜନସାଧାରଣ ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘ ଗଠନରୁ ପଥେଡ଼ି ଉପକାର ପାଇ-ପାରିବେ; କାରଣ ଏହା ସେମାନଙ୍କ ସାମାଜିକ ଗଠନ ଓ ଏକତା ଅସ୍ଥୁଶ୍ଳ ରଖିବ ଏବଂ ବୃଦ୍ଧିର ଗୋଷ୍ଠୀ ଭିତରେ ରହି ଲେକେ ଯେଉଁ ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ ପାଇ-ଥାନ୍ତି ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପାଇପାରିବେ । ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ, ଶାନ୍ତତା, ସାମାଜିକ ପ୍ରଥା ଓ ପାରମ୍ପରିକତା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପକ୍ଷୀନ୍ତରେ ସମକୃତ୍ତିଗତ ଲେକେ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ-ପାରିବେ ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ସାମାଜିକ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଶାସନରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ଶକ୍ତିକୁ ବିପ୍ରୟୁକ ଅଧିକାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଅସୁବିଧା ପାଇବେ ନାହିଁ ।

ଅର୍ଥନୀତିଗତ ଓ ରାଜସ୍ବ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସ୍ଥାୟିତ୍ବ :—

ଏହା ସମସ୍ତେ ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦରେ ପୂର୍ବ ଗତଜାତ ମଣ୍ଡଳ ଭାରତରେ ବୋଧହୁଏ ସର୍ବାଧିକ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧି ଶାଳୀ । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ମୂଳ ଚଢ଼ିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପୂର୍ବଗତଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଳେ । ଅସିଅ ମହାଦେଶ ଭିତରେ ସର୍ବାଧିକ ବୃଦ୍ଧି ଓ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ପଥର ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛି । ବକ୍ସାଇଟ୍, କୋଲ୍, ମାଙ୍ଗାନିଜ୍, ସୁନା, ପଥରକୋଇଲା, ଅଳ୍ପ, ରେନେଡିଅମ୍, ଅସବେଷ୍ଟିୟମ୍, କାର୍ବନାଇଟ୍, ତାମ୍ର, ତୁନ, କେର୍ବଲିନ ଓ ଏହିପରି ଅନେକ ଚଢ଼ିତ ସଂପଦ ପୂର୍ବଗତଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ମିଳେ । ଶୁଦ୍ଧ

ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରାପ୍ତ ଏହି ଧାତବ ପଦାର୍ଥ ଖୁବ୍ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଧରଣର ଓ ସେ ଶୁଦ୍ଧିକର ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ! ସଂଘାତୁକ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲାମାତ୍ରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଗଠନ ମୂଳକ ଯୋଜନା ଏବଂ ପ୍ରାଦେଶିକ ବିକାଶ ବଳରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ମୂଳ ଓ ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ବସାଯିବ । ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇଟା ଲୁହା କାରଖାନା, ଗୋଟାଏ ଏଲୁମିନିଅମ କାରଖାନା, ଗୋଟାଏ ତମ୍ବା କାରଖାନା ଏବଂ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ସିମେଣ୍ଟ କାରଖାନା ଓ ଆହୁରି ଅନେକ ଖନଜ ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂପର୍କୀୟ କାରଖାନା ବସିବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଅଛି । ପୁଣି ସୁବୃଦ୍ଧତା ବନଜାତ ସଂପଦରୁ କାଗଜ କାରଖାନା, ଲୁହ ଉତ୍ପାଦନ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ଓ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଛୋଟ ଛୋଟ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠାପିତ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଅଛି । ଏହିପରି ସୂତା ଓ କପଡ଼ା କଲ, ଝୋଟ କଲ, ଚନ୍ଦି କାରଖାନା, ବନସ୍ପତି ତେଲ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ ଯୋଜନାର ଉତ୍ତରୀ ଓ ସେ ଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶଭାବ ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ନିଜ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ନେବା ମାତ୍ରେ ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକ ବାସ୍ତବ ଆକାର ଧାରଣ କରିବ । ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ-ବଶତଃ ସମସ୍ତ ଲୁହା ପଥର ପୂର୍ବଗତଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଲୁହା ଖଣିରୁ ଅଗାଧାଉଥିଲେହେଁ ଟାଟା ଲୁହା କାରଖାନା ଏ ଅଞ୍ଚଳର ନାସାରେ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏହି ଷ୍ଟେଟ ଗୁଡ଼ିକ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନାର ଉନ୍ନତ ଦିଗରେ ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ ହେଲେ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠିତ ହେଲେ ସେମାନେ ଶିଳ୍ପ ସଂପଦରେ ସେ ଖୁବ୍ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ହେବେ ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହରେ କୁହାଯାଇପାରେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତ ପୂର୍ବଗତଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ୪ । * କୋଟି ମଧ୍ୟରେ ହେବ ଏବଂ ତାହା ଓଡ଼ିଶା ସର୍ବୋତ୍ତମ ରାଜସ୍ୱ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ । କିନ୍ତୁ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ଯେ ଶିଳ୍ପୋଦ୍ଧତ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଷ୍ଟେଟ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପରୋକ୍ଷ ରାଜସ୍ୱ ଅଳ୍ପ କେତେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୪ କମ୍ପା * ରୁଣ ବଢ଼ିଯିବ । ଯଦି ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ଗୁଡ଼ିକ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରୁ କିଛି ଯାଇ ଷ୍ଟେଟ ହାତରେ ରହି ଷ୍ଟେଟ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହୁଏ, ତେବେ ଷ୍ଟେଟ ଗୁଡ଼ିକର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଆହୁର ଅଧିକ ସୁଚ୍ଛଳ ହେବ । ଏହା କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ପେ ସଂସଦର ବିଭିନ୍ନ ଷ୍ଟେଟରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକେ ଏତଦ୍ୱାରା ଲାଭଦାନ ହେବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ-ଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀର ମାନ ବଢ଼ିଯିବ । ଏହା ମଧ୍ୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ ପେ

ଓଡ଼ିଶା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜଣପିଣ୍ଡ ଯେତକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି ପୂର୍ବଗତଜାତି ଷ୍ଟେଟଗୁଡ଼ିକ ତଦପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବେ । ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାକୃତିକ ବରଦ ଯୋଗୁଁ ପୂର୍ବଗତଜାତି ମଣ୍ଡଳ ଭାରତୀୟ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ୱାଧୀନ ସରକାରଙ୍କୁ ସହଜ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଧନଶାଳୀ ହେବ । ଅର୍ଥକ ଓ ଅର୍ଥନୀତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତଥା ଶାସନ ତାଲିକ ଓ ରାଜନୀତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବଗତଜାତି ମଣ୍ଡଳର ଅଧିବାସୀମାନେ ପୂର୍ବଗତଜାତି ସ୍ୱାଧୀନ ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉପକୃତ ହେବେ । ଇତିହାସ ଓ ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥାନର ଗୋଷ୍ଠିକତା ବିଶ୍ୱରତ୍ନର ମଧ୍ୟ ଏହି ପୂର୍ବଗତଜାତି-ସଂଘ ଗଠିତ ହେଲେ ତାହା କେନ୍ଦ୍ର ଭାରତୀୟ ମିଳିତ ସ୍ୱାଧୀନ ସରକାର ସହ୍ୟ ହେବ । ଶେଷରେ ଏହି ସଂଘ ଗଠନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏକତ୍ର ଅବସ୍ଥିତ ୪୪,୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ ଆୟତନ ବିଶିଷ୍ଟ ଓ ୨୩,୦୦,୦୦୦ ରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ବାସକରୁଥିବା ୩୦ ଗୋଟି ଓଡ଼ିଆ ରାଜ୍ୟର ଏକତ୍ରୀକରଣ ହୋଇ ପାରିବ । ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରଜାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହା ଅପେକ୍ଷା ପୁନରତର ଯୋଜନା ଓ ଅଧିକତର ପୁରାଧ୍ୟାୟନକ ବିଷୟ ଆଉ କଣ ହୋଇପାରେ ?

ତୃତୀୟ ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ସଙ୍କଟ

ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗ :—

ପ୍ରକୃତ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମାଳଅଞ୍ଚଳ ଓ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ପ୍ରଦେଶ— ଏହି ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଅଛୁ । ଇତିହାସ ପ୍ରକୃତର ଅନୁବର୍ତ୍ତୀ । ତେଣୁ ଉଭୟ ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗର ଅଧିବାସୀଗଣଙ୍କ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବିକାଶ ଲାଭ କରିଅଛି । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ପ୍ରଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ଗଞ୍ଜାମ, ଥୁରୁ, କଟକ, ବାଲେଶ୍ଵର — ଏହି ୪ଟି ଜିଲ୍ଲା ମିଶି ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସମ୍ବଲପୁର, ବୋଡ଼ାସମ୍ବର, ଝଡ଼ିଆଳ, ବନ୍ତାନୁଆଗଡ଼, ଫୁଲହର, ଓ ଦେଓଳୀ — ଏହି ଚାରୋଟି ରୁଡ଼ିକ ମିଶି ଯେଉଁ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳ ଗଠିତ, ତାହା ମାଳପ୍ରଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ କୋଶଳ ରାଜ୍ୟର ହୃଦୟଭୂମି ପ୍ରାଚୀନ ପାଟଣାର ଅଂଶ ମାତ୍ର । ଫିସ୍ତୁମି, ଭଞ୍ଜରୁମି, କୋରାପୁଟ, ଅନୁଗୁଳ ଓ କନ୍ଧମାଳ — ଏ ଅଂଚଳ ରୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ନିଜର ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର କୃଷ୍ଣ ନେଇ ଓଡ଼ିଶାର ମାଳପ୍ରଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଅବସ୍ଥିତି, ଆୟତନ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟା :—

ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରୁଡ଼ିକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଆୟତନ ପ୍ରାୟ ୮,୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ ଓ ଏହାର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୧୫ ଲକ୍ଷ । ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲା ଏବେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ । ବୋଡ଼ାସମ୍ବର ଓ ଝଡ଼ିଆଳ ଜମିଦାରୀ ଦ୍ଵୟ ଏହି ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଛତିଶଗଡ଼ ବିଭାଗର ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାରେ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ବନ୍ତାନୁଆଗଡ଼, ଫୁଲହର ଓ ଦେଓଳୀ ନାମକ ତିନୋଟି ଜମିଦାରୀ ରହିଅଛି ।

ଅପ୍ରାକୃତିକ ଶାସନ--ବିନୋବପ୍ରସାଦ :—

କୋଶଳ-କୃଷ୍ଣ ଗଡ଼ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବଲପୁର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ । କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳର ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ଏହାର ପ୍ରାକୃତିକ,

ଐତିହାସିକ ଓ କୃତ୍ରିମତ ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଅଛି । ଏହାର ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥିତି ଏହାକୁ
 ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତମୁଖ୍ୟ ସଙ୍ଗରେ ଗୋଟାଏ ଅବସ୍ଥିତି ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିଣତ କରିଅଛି ।
 ସମ୍ବଲପୁରର ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ
 ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ପ୍ରାୟ ଶହେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ନିଜେ ସମ୍ବଲପୁର ଗୋଟାଏ
 ଝେଟ ଥିଲା; ତେଣୁ ପାରମ୍ପରିକତା ହିସାବରେ ସମ୍ବଲପୁର ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ
 ସଙ୍ଗରେ ଏକତା-ସୂତ୍ରରେ ବନ୍ଧା । ଏବଂ ଯେଉଁ *ଟି ଜମିଦାରୀ କଥା ପୂର୍ବେ
 କୁହାଯାଇଛି ସେ ଗୁଡ଼ିକ ୧୮୬୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଟଣାର ଅଂଶବିଶେଷ ଥିଲା
 ଓ ତା ପରେ ୧୮୭୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକଟା ପୃଥକ୍ ଝେଟ ରୂପେ ପରିଗଣିତ
 ହେଉଥିଲା । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ପ୍ରଦେଶ ସହିତ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର
 କୌଣସି ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନାହିଁ ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ଓ ସମ୍ବଲପୁର
 ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ମାଇଲ ବିସ୍ତୃତ ଝେଟ ଅଞ୍ଚଳ ଥିବାରୁ ଏହା ଓଡ଼ିଶାଠାରୁ
 ପୃଥକ୍ ରହିଅଛି । ଓଡ଼ିଶାର ରାଜଧାନୀ କଟକରୁ ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଆସିଲେ
 ଅନେକ ଦୂର ବୁଲି ଦଙ୍ଗପ୍ରଦେଶ ବାଟେ କିମ୍ବା ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶ ବାଟେ
 ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ବାଟରେ ଆସିବାକୁ ହୁଏ । ସେହିପରି ବିନ୍ଦ୍ରାନୁଆଗଡ଼, ଫୁଲହର
 ଓ ଦେଉଳୀ ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବସ୍ଥିତ ଓ ଏ ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ବଲପୁର
 ଜିଲ୍ଲା ସଙ୍ଗରେ କୌଣସି ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଦର୍ତ୍ତ-
 ମାନ ଶାସନ-ବିନୋବସ୍ତ୍ର ଅପ୍ରାକୃତିକ ଓ ଅଦୃତ ।

ଐତିହାସିକ ଭୂମିକା :—

ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳ କୋଶଳର ଅଂଶବିଶେଷ ଓ ୧୮୧୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଅଠରଗଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ୧୮୪୧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜେ ସମ୍ବଲପୁର
 ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଗୋଟାଏ ଝେଟ; ଏବଂ ପାଟଣାର କନିଷ୍ଠ ଶାଖା ରୂପେ ଅଠରଗଡ଼
 ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର ଯୁକ୍ତ-ନେତୃତ୍ୱରେ ଅଂଶୀଦାର ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର
 ଉପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ତ *ଟି ଜମିଦାରୀ ମଧ୍ୟ ପାଟଣାର ଅଂଶ-ବିଶେଷରୂପେ ଅଠରଗଡ଼ ରାଷ୍ଟ୍ର-
 ସଂଘର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିଲା ଏବଂ ୧୮୭୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗଡ଼ଜାତ ରୂପେ ପରି-
 ଗଣିତ ହେଉଥିଲା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଓ କୋଶଳ ଓ ଛତିଶଗଡ଼ ଅଞ୍ଚଳରୁ
 ଝେଟ ଗୁଡ଼ିକର ଇତିହାସ, ପାରମ୍ପରିକତା, ରାଜନୀତି, ଆଦିବ୍ୟବହାର,
 ସାମାଜିକ ଗଠନ, ସମ୍ବୃଦ୍ଧି, ଦେଶର ପ୍ରାକୃତିକ ଗଠନ, ତଦାୟ ଅଧିବାସି-

ଗଣକ ଜୀବନଯାତ୍ରା ପ୍ରଣାଳୀ ପ୍ରକୃତିରେ ବସବର ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ରହି ଅସିଥିଲା ୧୮୪୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସମ୍ବଲପୁର ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟରୁ କସ୍ତାଉଥିଲେହେଁ ୧୮୫୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଏହାକୁ ପୁନଃବାର ଦେଢ଼ରେ ପରିଣତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଇଥିଲା; ଏବଂ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ସିପାହୀ ବଦ୍ଦୋହ ଦମନ କରାଗଲା ପରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦର୍ପି ଧରି ଏହି ଅଞ୍ଚଳରେ ବଦ୍ଦୋହ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ରହିଥିଲା । ଏପରି ଯେ ସିପାହୀ ବଦ୍ଦୋହର ଶେଷ ଦମନ ପରେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁରର ଲୋକେ ଏ ସଂପର୍କୀୟ ଅବଦାନନରୁ ସ୍ଥାନ ହୋଇ ନ ଥିଲେ ଏବଂ ୧୮୬୪ ରେ ଯେତେବେଳେ ଛତିଶଗଡ଼ ବିଭାଗର କମିଶନର ସାହେବ ଗସ୍ତରେ ସମ୍ବଲପୁର ଆସିଥିଲେ, ସେମାନେ ସମ୍ବଲପୁର ଷ୍ଟେଟର ପୁନର୍ଗଠନ ଦାବୀ କରି ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସାକ୍ଷାତ୍ କରୁଥିଲେ । ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ - ଭାବ ଲୋକମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ କେତେ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ଏବଂ ଷ୍ଟେଟର ପାରମ୍ପରିକତା ଓକେତେ ବଳବତ୍ତର ଥିଲା ତାହା ଉପସର୍ଯ୍ୟକ୍ତ ଘଟଣାବଳୀରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ।

ଅସୁବିଧା ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା :—

କୋଶଳର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରୁ ନିଜ ଶକ୍ତି ଛୁଟୁଥିବାବେଳେ ବଳଦୂର୍ବଳ ବଢ଼ିଲେ ହୋଇ ରହିବା ସମ୍ବଲପୁରବାସୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ କେତେ ଦୁଃସ୍ବର ହୋଇ- ଅଛି ତାହା କଥାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା ଅପେକ୍ଷା କଲ୍ପନା ଦ୍ବାରା ବେଶ୍ ବୁଝା- ପାଇପାରେ । ଏକ ପ୍ରଦେଶରୁ ପ୍ରଦେଶାନ୍ତରକୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେବାଦ୍ବାରା ସମ୍ବଲପୁରକୁ ସର୍ବଦା କୌଣସି ଗୋଟାଏ ପ୍ରଦେଶର ସୁଦୂର ପ୍ରାନ୍ତରେ ରହି- ବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ଓ ସମ୍ବଲପୁରବାସୀ ଏହି ପ୍ରକାର ଶାସନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ବାରା ବିଶେଷ କିଛି ଉପକାର ପାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଏକ- ସ୍ଥାନରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରକୁ ପଦକ୍ଷିପ୍ତ ଠିକ୍ ଗୋଟାଏ ଫୁଟବଲର ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗେ ସମାନ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ ନିଜର ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥିତିରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୋଟାଏ ଅଲୋଡ଼ା ଓ ଅବହେଳିତ ଶିଶୁର ବ୍ୟବହାର ପାଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏବଂ ମଧ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁର ଅନ୍ୟତମ ହସ୍ତମୁଦ୍ରମାହାଲ ରୂପେ ପରିଚିତ ଏବଂ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶାସନ ବ୍ୟାପାରରେ ସମ୍ବଲପୁରବାସୀଙ୍କ ମତରେ କୌଣସି ଗୌରବ ନାହିଁ ।

ସମ୍ବଲପୁର ସଂକଟ:—

ପ୍ରାକୃତିକ ଓ କୃତ୍ରିମତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ, ଇତିହାସ ଓ ପାରମ୍ପରିକତା, ଭୌଗଳିକ ସାମାନ୍ୟ ଓ ଶାସନଗତ ସୁବିଧା—ଏହି ସବୁର ମୋହ ଯେ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳକୁ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ଗୁପ୍ତସଂଘ ଅଢ଼କୁ ଆକର୍ଷଣ କରିବା ତାହା ସ୍ୱାଭାବିକ । ପ୍ରସ୍ତାବିତ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ-ଗୁପ୍ତସଂଘର ଆର୍ଥନୀତିକ ଦଳବନ୍ଧ ଓ ଆର୍ଥିକ ଦୃଢ଼ତା ଏବଂ ଏହି ଗୁପ୍ତସଂଘରେ ମିଶିଲେ ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ହେବ ଓ ତାର ଫଳରେ ଜୀବନଯାପନ ପ୍ରଣାଳୀର ମାନବୃଦ୍ଧି ହେବାର ଯେଉଁ ପୀତ୍ତିପ୍ରଦ ସମ୍ଭାବନା ଅଛି—ଏ ସବୁର ବିବେଚନା ଲଘୁ ବରୁଣ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତାପ ଦିଆଯାଇ ନ ପାରେ । ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାଧିକାରୀଙ୍କ ସୁନା-ରଞ୍ଜାର ଏବଂ ନିଜର ରାଜ୍ୟ ନିଜେ ଗଠନ କରିବାର ଓ ନିଜର ଇଚ୍ଛା ଓ ଗତାନୁଗତକ ପଦ୍ଧତି ଅନୁସାରେ ନିଜର ଘର ନିଜେ ଚଳାଇବାର ସ୍ୱାଧୀନତା—ଏ ସବୁ ମଧ୍ୟ ପରିଷ୍କଳ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟାବୃତ୍ତ । ସର୍ବୋପରି ନିଜ ଇତି କୁଟୁମ୍ବର ଲୋକଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ପୁନର୍ମିଳନର ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ, ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କୋଶଳର ଅଧିକାଂଶ ସହ ପୁନର୍ମିଳନ; ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ଗୁପ୍ତସଂଘ ଭିତରେ ଗୋଟା ୧ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ଗଠନ, ଅଧୁନା ଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଶାସନାନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକର ପୁନର୍ବାର ଏକୀକରଣ; ଏବଂ ସମଗ୍ର କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଏକ ଶାସନାର୍ଥୀନ କରିବା ଦ୍ୱାରା କୋଶଳର କୃଷ୍ଣଗତ ଏକତାର ପୁନର୍ପ୍ରତିଷ୍ଠା—ସମ୍ବଲପୁର ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁ ମୀମାଂସାର ସମ୍ମୁଖୀନ, ତାହା ସମ୍ବଲପୁର ଇତିହାସର ଗୋଟିଏ ସୁମହତ୍ ଓ ଗରିଷ୍ଠ ଘଟଣା । ଅଧୁନା ସମ୍ବଲପୁର ଯେଉଁ ଫକଟର ସମ୍ବଳସ୍ଥଳରେ ପଡ଼ିଅଛି, ସେଥିରୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଇବାର କେବଳ ଦୁଇଟା ବାଟ ଅଛି—ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ଗୁପ୍ତସଂଘରେ ଯୋଗଦାନ ଓ ଅନ୍ୟଟି ଓଡ଼ିଶା ସହ ମିଶ୍ରଣ । ସମ୍ବଲପୁରକୁ ଏହି ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କୌଣସିଟିକୁ ବାଛିନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏକ ପକ୍ଷରେ ସମୃଦ୍ଧି, ବଳୁତା, ଶାସନଗତ ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ ଓ ଲାଭ କୁଟୁମ୍ବର ପୁନର୍ମିଳନ, ଏବଂ ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ସମିଶ୍ରଣ । ଏକପକ୍ଷରେ ସମାନତା ଓ ଭାଇର ସାଦର ଆବାହନ; ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଅଧୀନତା ଓ ହତାଦର । ରକ୍ତର ଡାକ କଣ ପାଣିର ଡାକ ଅପେକ୍ଷା ଗାଢ଼ତର । ହେବ ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସମ୍ବଲପୁରବାସୀ ଦେବେ ।

ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ କି ମହାସଭା ସହର :—

ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘ ଗଠନ ହେଲାପରେ ତାର ରାଜଧାନୀ ଦେବା ସକାଶେ କେଉଁ ସ୍ଥାନ ଉପଯୁକ୍ତ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ନିଶ୍ଚୟ ଉଠିବ । ଶାସନ ପରିଷଦ୍ ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭା ରୁହ, ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘ ଅଧିକାରୀ (President) କି ବାସୋ-ପଯୋଗୀ ପ୍ରାସାଦ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରକାରୀ ଗୃହାଦି; ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ, ଚରମପରିସୀଦାଗଣ, ବଡ଼ ବଡ଼ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଅଫିସର ଗଣ, ହାଇକୋର୍ଟ ବିଚାରାଳୟ ଗଣ — ଏମାନଙ୍କ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଅମଲ ଅଫିସରଙ୍କ ଦାୟବ୍ୟକ ଯାଇଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଓ ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ଥାନ ଥିବା ଭଳିଥା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସହରରେ ନିଶ୍ଚୟ ଏହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ରାଷ୍ଟ୍ର-ସଂଘର ରାଜଧାନୀ ସ୍ଥାପିତ ହେବ । ସେତେବେଳେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଫିସର, ହାଇକୋର୍ଟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଦାଲତ ଘର, ଯାଦୁଘର, ପୁସ୍ତକାଳୟ, ଠେଣାଗାର, କୁବ୍ ଘର, ସିନେମା ଘର, ଟାଉନହଲ, ବିଜ୍ଞାନିଦାଳୟ, ଆଇନକଲେଜ, ମେଡିକଲ କଲେଜ, ଇଞ୍ଜିନିଅର କଲେଜ, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଆର୍ଟ କଲେଜ, ସ୍ପୋର୍ଟିଙ୍ଗ ଓ ସଂଗୀତ କଲେଜ, ଶିଳ୍ପ ବିଜ୍ଞାନାଳୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷାଳୟ, ନାନାପ୍ରକାର ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ, ସ୍କୁଲ, ଛାତ୍ରାବାସ, ଗବେଷଣା ମନ୍ଦିର, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କୃଷି ପାର୍ମ ଓ କୃଷି ଶିକ୍ଷାଳୟ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଲାଇବ୍ରେରୀ ପାର୍ମ ଓ ଶିକ୍ଷାଳୟ, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଗବେଷଣା ମନ୍ଦିର, ବେତାର ଅନୁଷ୍ଠାନ, ହୋଟେଲ, ଅବସର ବିଟେନାସନାଳୟ, ପାର୍କ, ଖେଳପଡ଼ା, ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଅବାସରୂପ — ଏ ସବୁ ସକାଶେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ଅବଶ୍ୟକ । ଐତିହାସିକ ଟ୍ୟାକ୍ସ ଓ ଭୌଗୋଳିକ ଅବସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବତଃ କୋଶଳର ହେବ ଓ ପୂର୍ବଗତଜାତ ଅଞ୍ଚଳର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥାନୀୟ । ତେଣୁ ଏହା ସାଫ୍ତବିକ ଯେ ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘର ରାଜଧାନୀ ଦେବାର ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନ ରୂପେ ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କର ମନୋଧ୍ୟାସ ଆକର୍ଷଣ କରିବ । କେନ୍ଦ୍ର କେନ୍ଦ୍ର ଐତିହାସିକ କୋଶଳରୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଯଦାତ ନଗରକୁ ଏହି ମହାନୀୟତାର ସମ୍ଭବତଃ ନଗରରେ ପରିଣତ କରାଯିବ । ପୁନର୍ମିଳିତ କୋଶଳ ଯେଉଁ ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ତାର ରାଜଧାନୀ ତଦ୍ବାର ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବାପାଇଁ ଇତିହାସ କିମ୍ବା ପ୍ରକୃତ ପ୍ରାଚୀନ ଯଦାତନଗର ସହ ପରିଚିତ ସମ୍ଭବତଃ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଉପଯୁକ୍ତ କେଉଁ ସ୍ଥାନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରି ପାରିଥାନ୍ତା ? କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭବତଃ ଯଦି ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ତେଣୁ ଏ ଓ ପୂର୍ବ-ଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘରେ ନ ମିଶେ, ତାହା ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘର ରାଜଧାନୀ

ହୋଇ ପାରବନାହିଁ । ସମ୍ବଲପୁର ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟସଂଘର ରାଜଧାନୀ ଓ ସଂସ୍କୃତିକ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ “ବୃହତ୍ତର ସମ୍ବଲପୁର” ରେ ପରିଣତ ହେବ କି ନା କିମ୍ବା ମୂଳଗଡ଼ଜାତସଂଘରୁପୀ ମହାସାଗର ପରିବେଷିତ ଦ୍ଵୀପ ଭଳି ଅଟେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଦେଶର ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଜଙ୍ଗଲ ମଫସଲରୁ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ସାମାନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ସହର ହୋଇ ରହିଥିବ, ତାହା ସଂବଲପୁରବାସୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଭାବରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯାଉ ।

ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନତମୁକ୍ତି ପଦ୍ଧତି :—

ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଯେଉଁ ୫୫ ଜମିଦାରୀ ୧୮୮୭ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଟଣାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା ସେ ସବୁର ଅଧିବାସିନୀଙ୍କ ଦହକାଳବ୍ୟାପୀ ଧାରମ୍ପରକ ଓ ଐତିହାସିକ ସଂବନ୍ଧ ବିଦେଶରେ ଏବଂ ସାମାଜିକ ସଂବନ୍ଧ, ରାଜନୀତି, ଇତ୍ୟାଦି ଓ କୃଷିରେ ଏକତା ଦୃଷ୍ଟିରେ ପୁନର୍ବାର ପାଟଣା ସଙ୍ଗେ ମିଶି ତଦାୟ ଗ୍ରାମୀଣ ସାଧନାତ୍ମକ ଅଂଶିଦାର ହୋଇ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ସଂବଲପୁର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ନୈତିକ, ରାଜ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂବନ୍ଧୀୟ ଓ ଆଇନସମ୍ମତ କାରଣରୁ ପାଟଣାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଏହି ରୁନିଶ୍ଚିତ ଗୁଡ଼ିକ ଯଦି ଅଲଗା ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ତେବେ ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ସେମାନେ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ସଂଘର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତଳେ ଓ ତଦ୍ଵାରା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଗାୟିତ ଅଞ୍ଚଳରୂପେ ରହିପାରନ୍ତି । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକେ ଯେଉଁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହେବେ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବା ଫଳରେ କୌଣସି ଆଇନଗତ ବାଧା ଦା ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିବା ତ ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଐତିହାସିକ, ଭୌଗୋଳିକ, ଆଇନଗତ ଓ ନୈତିକ ଏବଂ ନୃସିଂହତ ଏକତା ଓ ଶାସନଗତ ସ୍ଵାଧୀନତା ଦେଖିବା ଶାସନ ବ୍ୟାପ୍ତ ସତ୍ତା, ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସିନୀଙ୍କ ବହୁଦିନାବଧି ନ୍ୟାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ । କିନ୍ତୁ ସେଥିପାଇଁ ଜନମତ ଗଠନ କରି ଏକ ସ୍ଵରରେ ସମ୍ମିଳିତ ଇଚ୍ଛା ଜ୍ଵରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଅଧିବାସିନୀ ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ହୃତପ୍ରାତାର ନୃସିଂହ - ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ ସ୍ଵରୂପ ସାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ବହୁକାଳବ୍ୟାପୀ ବିଚ୍ଛେଦ ପରେ କୋଶଳବାସିନୀ ସେମାନଙ୍କ ଜ୍ଞାତ କୁଟୁମ୍ବକ ସଙ୍ଗେ ପୁନର୍ମିଳିତ ହୋଇ ଆନନ୍ଦିତ ହେବେ । ସମଗ୍ର ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳର ଅଧିବାସିନୀ ଓ ନ୍ୟାୟପରସ୍ପର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବରେ

ବାସୀ ମଧ୍ୟ ସମ୍ବଲପୁରବାସୀଙ୍କ ଏହି ଦାବୀକୁ ସମର୍ଥନ କରି ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇବେ ।

ସୁଯୋଗ କେବଳ ଥରେ ଆସେ :—

ନେପୋଲିୟନ୍ ଏହା କହିଥିବା ପ୍ରକାଶ ଏବଂ ଏହି ଉକ୍ତିର ସତ୍ୟତା ମଧ୍ୟ ହିତା-ସିଦ୍ଧି ଯେ ସୁଯୋଗ ଥରେ ମାତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଦେଶରେ ଆସାତ କରେ ଏବଂ ତାର ସର୍ବସାଧାରଣ କେବଳ ଜ୍ଞାନୀ ଚେତକ କରିଥାନ୍ତି । ଆକସ୍ମିକ କାରଣବଶତଃ ଅଥବା ଶାସନ ସଜାନ୍ତି ସୁବିଧା ନେଇ ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶ ଓ ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକର ସୀମାରେଖା ଯଦୃଚ୍ଛାକୃତ ନିରୁପିତ ହୋଇଥିଲେ ତାହା ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯଥାବିଧି ପୁନଃବାର ଟଣା ଯାଇ ପୁନଃଗଠିତ ହେବ । ସମ୍ବଲପୁରର ଇତିହାସରେ ଏପରି ଗୋଟାଏ ସୁଯୋଗ ଆଉ କେବେ ଆସିବାର ସମ୍ଭାବନା ମୋଟେ ନାହିଁ । ଯଦି ସମ୍ବଲପୁର ଏହି ସୁଯୋଗ ଦର୍ଶଏ, ତେବେ ତାକୁ ଚରଦନପାଇଁ ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ସମ୍ବଲପୁରର ସାଧୀନଚେତା ଶିକ୍ଷିତମଣ୍ଡଳୀ ଓ ନେତା ମାନଙ୍କ ଏକାନ୍ତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯେ ସେମାନେ ଏହି ସୁଯୋଗର ସୁବିଧା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହେବେ ଏବଂ ଏକତାବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଉଦ୍‌ଯୋଗମୂଳକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦ୍ଵାରା ଜଗତ୍ ସମକ୍ଷରେ ସମ୍ବଲପୁରବାସୀଙ୍କର ଦାବୀ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବେ ।

ପୂର୍ବ ଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ସମ୍ବଲପୁର ଯୋଗଦେଲେ ସଂଯୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର ଆୟତନ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟା :—

ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ୨୮,୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ ଆୟତନ ଓ ୧୪,୦୦,୦୦୦ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବଃ୍ଧିଷ୍ଟ ଏକ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭୂମଣ୍ଡଳରେ ପରିଣତ ହେବ । ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘର ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳର ଆୟତନ ୫୨,୦୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ ଓ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ୨୧,୦୦,୦୦୦ । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ସୁବିପ୍ରୀଣି ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳ ଏବଂ ଗୋଟାଏ ଏକଜାତୀୟ ଓ ସମ-ଭାବାପନ୍ନ ଜନସଂଘ ଏକତ୍ର ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିବେ ।

କନ୍ୟାମାଳା :-

କନ୍ୟାମାଳା ଅମୃତନୀ ୮୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ; ଏବଂ ଏହାର ଅଧିବାସିନୀ ଜାତିରେ କନ୍ୟା । ପ୍ରାୟ ୧୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ କନ୍ୟାମାଳା ଦୌଈ ଡେଇଁର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସିନୀଙ୍କ ସହିତ ନିକଟତରୀ ଡେଇଁମାନଙ୍କରେ ବାସ-କରୁଥିବା କନ୍ୟାମାନଙ୍କର ଘନସ୍ଥ ସମ୍ପଦ ବଦଳାଇ ରହିଥିଲା ଏବଂ ବୌଦ୍ଧ ଡେଇଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଭାବ ମମତା ରହିଥିଲା । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥା ବଡ଼ ଅସଙ୍ଗତ; କାରଣ ଦୌଈ ଡେଇଁ କନ୍ୟାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା ନିଜ ଅଧିକାର ଡାକ୍ଷିଣ୍ୟ କରି ତାହା ଇଂରାଜମାନଙ୍କ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରି ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ଡେଇଁମାନଙ୍କ ସମାଜରେ ସାମିଲ କରି ଯାଇନାହାନ୍ତି । ଆଜି ଅନୁସାରେ ଏହା ଅନ୍ୟାୟ ଦୌଈ ଡେଇଁର ଅଧିକାରୀତ୍ବ । ତେଣୁ ଶାସନଗତ ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରେ କନ୍ୟାମାଳା ଅଞ୍ଚଳ ଦୌଈ ଡେଇଁକୁ ଫେରି ଦେବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଏହା ଯଦି କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରାଯାଏ ମୂର୍ଦ୍ଧନଗତ ସ୍ବତ୍ତ୍ବର ଅମୃତନୀ ଓ ଲେକସଙ୍ଗା ତାର ଅନୁପାତରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ । ସିଂହଭୂମିରେ ଥିବା କୋହ୍ଲାନ ଅଞ୍ଚଳର ସମସ୍ତ ଠିକ୍ ଏହିଫର ଏବଂ ନାହାର ସମାଧାନ ମଧ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

—(୩୭)—

ଚତୁର୍ଥ ପରିଚ୍ଛେଦ ।

ଉପସଂହାର

ପୂର୍ବ ଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଗଠିତ ହେଲେ ପ୍ଲେଟିଫର୍ମ
କିପରି ଉପକୃତ ହେବେ :—

ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସମ୍ବିଗତ ଷ୍ଟେଟ ରୁଡ଼ିଂର ଓଡ଼ିଆ ମଙ୍ଗଳ
ବିଧାନ କରନ୍ତୁ; କାରଣ ସ୍ୱାଧୀନ, ସ୍ୱାଧୀନ, ଷ୍ଟେଟ ରୁଡ଼ିଂ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ
ଶାସନ ସଂସ୍ଥା, ପ୍ରତିବନ୍ଧକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଅନ୍ତି, ତାହା ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସ୍ୱାଧୀନ ସମ୍ବଳିତ
ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ସହଜରେ ଅତିକ୍ରମ କରାଯାଇ ଏକ କେନ୍ଦ୍ର ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାକୃତିକ
ସଂପଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶ ବିଧାନ କରାଯାଇବ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟସବୁ ଷ୍ଟେଟ-
ମାନଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମତାର ବହୁରୂପ ସେ ସବୁର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇବ ।
ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତର ଆର୍ଥିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ଦୃଢ଼ତା ଓ ସ୍ଥିରତା ଯୋଗୁଁ
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂସ୍ଥାର ଲୋକମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସଂପଦର ଷ୍ଟେଟବାସୀମାନଙ୍କ ଜୀବନ-
ପ୍ରଣାଳୀର ମାନ ଖୁବ୍ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ସଂସ୍ଥା ଅପେକ୍ଷା
ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇ ପାରିବ । ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସମ୍ବିଗତ
ଷ୍ଟେଟମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ବା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ନଷ୍ଟ ନ କରି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଶାସନର ସମସ୍ତ-
ପ୍ରକାର ଉପକାରଣ ଆନୟନ କରିବ ଓ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଷ୍ଟେଟବାସୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନୀୟ
ଦେଶପ୍ରୀତି ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ଉତ୍ସାହ ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ସମସ୍ତପ୍ରକାର ବ୍ୟାପାରରେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ
ଦେବାନ କରନ୍ତୁ । ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ମଧ୍ୟରେ ଅତି ବଡ଼ କୌଣସି ଷ୍ଟେଟ ନ ଥିବାରୁ ସଂସ-
ଦର କୌଣସି ଷ୍ଟେଟ ଅନ୍ୟ ଷ୍ଟେଟ ଉପରେ ଅପମାନ ଆଧିପତ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରି ପାରିବ-
ନାହିଁ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଷ୍ଟେଟ ନିଜର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ପରିଚାଳନାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ସେବା ପାଇ-
ପାରିବେ । ସମ୍ବିଗତ କୌଣସି ଷ୍ଟେଟ ଅନ୍ୟ ଷ୍ଟେଟକୁ ଶୋଷଣନାତି କବଳରେ
ପକାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ତାହାର ଅଧିକାରରେ ଅପମାନ ସ୍ୱପ୍ନସେବ କରିବାର
ସୁଯୋଗ ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ; ଅଥବା ଅନ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ଅପେକ୍ଷା ନିମ୍ନରେ
ସ୍ଥାନ ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ଉପରୋକ୍ତ କୌଣସି ବାଦ

ଅଶଙ୍କା ନାହିଁ । ସମସ୍ତିଗତ, ଗୁଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକର ଅକାର ପ୍ରାୟ ସମାନ ଥିବାରୁ ଏହା ଗୋଟିଏ ସମତ୍ତରସ୍ଥଳ ସଂଘରେ ପରିଣତ ହେବ । ସଂଘଦଳ ଝେଟବାସିଗଣ ସ୍ଥାନୀୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସନ ସଂଜ୍ଞାକୁ ବ୍ୟାପାରରେ ସମ୍ବିଧାନ କରି ସ୍ୱାୟତ୍ତ ଭାଗ୍ୟ-ଗଢନର ଉନ୍ନତ ସେବା ପାଇପାରିବେ । ସେମାନେ ବୃହତ୍ତର ସମସ୍ତି ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନଜନିତ ସମସ୍ତପ୍ରକାର ସୁବିଧା ଓ ନାଗରିକ ଅଧିକାର ପାଇବେ ।

ପ୍ରଦେଶ ସଙ୍ଘ ମିଶ୍ରଣ ବିପଦଜନକ :—

ଛୋଟ ଝେଟ ଗୁଡ଼ିକୁ କୌଣସି ପ୍ରଦେଶ ସଙ୍ଘ ମିଶାଇ ଦେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଝେଟବାସୀଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଭାରି ବିପତ୍ତଜନକ । କାରଣ ନିଜର ଅନୁକୂଳ ଅବସ୍ଥାଯୋଗୁଁ ଏହା ସ୍ୱାଭାବିକ ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶୋଷଣ-ନୀତିର ବିଷମସ୍ଥ ପଳ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପ୍ରାଦେଶିକ ଶାସନ ବ୍ୟାପାରରେ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ କୌଣସି କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ରହିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ସମସ୍ତପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଓ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ରାଜନୈତିକ ଜାଗୃତ ପାଇଥିବା ପ୍ରଦେଶବାସୀମାନଙ୍କ ଆଧିପତ୍ୟ ରହିଥିବାରୁ ଝେଟବାସିଗଣଙ୍କ ସ୍ଥାନୀୟ ଦେଶପ୍ରୀତି, ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱଳ ବ୍ୟବସାୟର ସେବା ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ କୌଣସି ମିଶ୍ରଣ-ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲେ ଝେଟ-ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ହରାଇବେ । ଝେଟବାସିଗଣଙ୍କ ପାରମ୍ପରିକତା ଓ ଦୃଢ଼ଭାବୀ ଭାବ ଥିବାରୁ ପ୍ରଦେଶ ସଂଗରେ ମିଶିବା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସ୍ୱାୟତ୍ତ ରାଜସଂଘରେ ଝେଟବାସିଗଣଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଓ ଆର୍ଥ-ନୀତିକ ଅବସ୍ଥା ଯେପରି ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱଳ ରହିବ, ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ସେପରି ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ରାଜସଂଘ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ସୁବିଧା ଓ ସୁଯୋଗ ଦେବ, କୌଣସି ପ୍ରଦେଶ ତାହା ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନଜନିତ ସୁବିଧା, ଶାସନ ତନ୍ତ୍ରରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସମ୍ବିଧାନ ଓ ନାଗରିକ ଅଧିକାର ଏ ଗୁଡ଼ିକ ରାଜସଂଘ ଅପେକ୍ଷା ପ୍ରଦେଶରେ ଦେଖି ନାହିଁ । ପ୍ରଦେଶ ସଙ୍ଘ ମିଶିଲେ ରାଜନୀତିକ ଦଳାଦଳର କବଳରେ ପଡ଼ି ତାର ବିଷମସ୍ଥ ପଳ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଝେଟବାସୀଙ୍କର ବିପଦର ସୀମା ରହିବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ପାଇବେ ନାହିଁ ଅଥଚ ନାନାପ୍ରକାର ପ୍ରକୃତ ଅସୁବିଧା ଭୋଗିବେ । ଅନ୍ୟ ଝେଟମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଓ ପାରମ୍ପରିକତା ପ୍ରଦେଶରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ । ତେଣୁ ଝେଟଗୁଡ଼ିକ ନିଜର ରାଜସଂଘ ଗଢିବା, ପରିବର୍ତ୍ତେ ପ୍ରଦେଶ ସଂଗେ ମିଶିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

କୃଷ୍ଣର ସମାନତା ମିଶ୍ରଣର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ କାରଣ ନୁହେଁ:—

ସମକୃଷ୍ଣିଗତ ଓ ଏକଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏକ ଶାସନାଧୀନ ରଖିବା ପଦ୍ଧତିରେ ବଡ଼ ଯାତାୟତା ଯୁକ୍ତ ଅମୂଲ୍ୟ । ଅରବ ଗୋଷ୍ଠୀଏ ଦେଶ ଓ ତାହାର କୃଷ୍ଣ ଓ ଭାଷା ମଧ୍ୟ ଏକ; କିନ୍ତୁ ତଥାପି ତାହା ଅନେକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଓ ସ୍ଵାଧୀନ ରାଜ୍ୟରେ ବିଭକ୍ତ ହେବାପରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ କିଂବା କୃଷ୍ଣମୂଳକ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗ ପଥରେ କୌଣସି ବାଧା ଅସିନାହିଁ । କାନାଡ଼ା ଓ ଅମେରିକାର ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଇଂରାଜି ଭାଷାଭାଷୀ, ତାହା ବୋଲି ଯେ ଉଭୟ ରାଜ୍ୟ ଏକ ଶାସନାଧୀନ ହେବେ, ତାହାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ସେହିପରି ଭାରତରେ ଅନେକ ପ୍ରଦେଶ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ; ଏହି କାରଣରୁ ସମସ୍ତ ହିନ୍ଦୀଭାଷୀ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଯଦି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦେଶ ଗଢ଼ାଯାଏ, ତେବେ ତାହା ନିଜାନ୍ତ ଅସମ୍ଭାଳି ହୋଇ ଉଠିବ ଓ ଅନେକ ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବ । କୃଷ୍ଣମୂଳକ ଏକତା-ସଂପନ୍ନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସଂଖ୍ୟା-ଲବ୍ଧି ଦଳରୂପେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶରେ ରଖିବାର ଆପତ୍ତି ସ୍ଵକ୍ଷମ ହୋଇଯାଏ, କିନ୍ତୁ ବିଭିନ୍ନ ଶାସନ ସଂସ୍ଥାର ଅଂଶରୂପେ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ସମକୃଷ୍ଣିଯୁକ୍ତ ଟଣ୍ଡମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ପ୍ରାକୃତିକ : ବିଭାଗ ଦୁଇଟି ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳର ଅବସ୍ଥିତିର ଅନୁକୂଳ :—

ମାଲଭୂମି ଓ ଉପକୂଳ ଭୂମି ସମତଳ ପ୍ରଦେଶ— ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ପ୍ରାକୃତିକ ବିଭାଗ ଦୁଇଟି ଦୁଇଟି ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଗଠନର ଅନୁକୂଳ । ଯେଉଁ ଉପକୂଳଭୂମି ସମତଳ ପ୍ରଦେଶରେ ପ୍ରାଚୀନ କଳିଙ୍ଗ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତୃତ ଲାଭ କରିଥିଲା ତାହା ଗୋଟିଏ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ । ମାଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ତାହାର ପାରମ୍ପରିକତା ଓ ସାଧାରଣ ଦୃଢ଼ିକାଶ ପ୍ରଥମ; ଏବଂ କୃଷ୍ଣ ଓ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପାର୍ଯ୍ୟକ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ତେଣୁ ପ୍ରାକୃତ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରି ଗୋଟିଏ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା ଗଢ଼ିବା ସୁବିଧାଜନକ ହେବ । ମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ତାହାର ପ୍ରଥମ ପାରମ୍ପରିକତା, ସାଧାରଣ

ଦୃଷ୍ଟିରାଶି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଭାଷା ନେଇ ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳ । ତେଣୁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଗାଳ୍ପିକତାକୁ ନେଇ ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଶାସନ ସଂସ୍କୃତି ଗଠିବା ସମ୍ଭାବନା । ଏହି ବିଭିନ୍ନତାପୂର୍ଣ୍ଣ ବିକାଶଧାରା ଉନ୍ନତଗତମୁଖୀ; ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ଓ କୃତ୍ରିମ ଉଭୟକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରଖିଥିବାରୁ ଉଭୟର ମଙ୍ଗଳବିଧାନ ପାଇଁ ଏହା ବାହ୍ୟତା ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗୋଟାଏ ଶାସନ ସଂସ୍କୃତିରେ ଯୋଗଦାନ ହୋଇ ଦିବର୍ତ୍ତନପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବ ଓ ନିଜେ ନିଜର ଉନ୍ନତ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବ । କିନ୍ତୁ ତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଅପର ପ୍ରତି ଭ୍ରାତୃଭାବ ମେଷଣ କରି କୃଷିମୂଳକ ଓ ଅର୍ଥନୀତି ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସମସ୍ତ ଦ୍ୟାପନରେ ଯତ୍ନସ୍ପର ସଙ୍ଗେ ସହଯୋଗ କରିବାରେ କୌଣସି ବାଧା ରହିବ ନାହିଁ । ଉଭୟ ସଂସ୍କୃତି ନିଜ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସମସ୍ୟା-ବଳୀର ସମାଧାନ ନିଜ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ ଯେ କରିବ ଏହା କହିବା ବାହ୍ୟ-ମାତ୍ର ।

ପୂର୍ବ ଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ମାଳ ଅଞ୍ଚଳସ୍ଥ ଓଡ଼ିଆ ଭୂଗଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର କରିବ :—

ଗୋଟିଏ ଦୃଢ଼ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ଓଡ଼ିଆଭାଷୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରି ଏକ ଶାସନାଧୀନ କରୁଥିବାରୁ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳବିଧାନ କରିବ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଗୋଟାଏ ଦୃଢ଼ ଗୋଷ୍ଠୀର ଅର୍ଥକ, ନୈତିକ ଓ କୃଷିମୂଳକ ଉନ୍ନତ ବିଧାନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାହାର ପାରମ୍ପରିକତା ଓ ସ୍ଥାନୀୟ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ବଜାୟ ରଖିବ ଏବଂ ଶୋଷଣନୀତିନିତ ଓ ପରାଧୀନତାପ୍ରସୂତ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିବ । ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ବିଧିବଦ୍ଧ-ଶାସନ-ସଂକ୍ରାନ୍ତ ନୈତିକ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ ନାହିଁ ଅଥଚ ତାହା ଶାସକ ଓ ଶାସିତ-ଶକ୍ତି ସନ୍ତୋଷ ବିଧାନ କରିବ, ତେଣୁ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ସର୍ବୋଚ୍ଚଷ୍ଟ ଜାତିର ସ୍ୱାର୍ଥଦୃଷ୍ଟିରୁ ଓଡ଼ିଆ ଏହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବହୁ ସାଦର ଅନୁମୋଦନ କରିବା ବାହ୍ୟତା ।

ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ୱାର୍ଥ ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତର ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସହ ଜଡ଼ିତ :—

ବିଦେଶ, ମାତ୍ସ୍ୟଶକ୍ତି, ଭୌଗୋଳିକ ସାମାନ୍ୟ, ସାମାଜିକ ସଂସ୍ଥା

ଏହି ସବୁ କାରଣରୁ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ୱାର୍ଥ-ସମନ୍ୱି ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସହ ଘନଷ୍ଠ ହ୍ରାସରେ ଲଢ଼ିବ । ଯଦି ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଉଦୁପଲ୍ଲବବର୍ତ୍ତୀ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ-ଗ୍ରାମ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଜମିଦାରୀ ଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେଇ, ତେବେ ତାହା ସଂପର୍କୀୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଅର୍ଥନୀତିଗତ ସମସ୍ତପ୍ରକାର ସୁବିଧା ପ୍ରଦାନ କରିବ ଏବଂ ଶାସନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଖୁବ୍ ସୁବିଧାଜନକ ହେବ ଯଦି ଏହି ଅଞ୍ଚଳର ଅଧିବାସୀ ଶେ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି କରନ୍ତି, ତେବେ ତହିଁରେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଆଗତ୍ କରବା ଅବଧେୟ ଏବଂ ଲୋକମାନଙ୍କ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପଥରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଆନୟନ କରିବା ମଧ୍ୟ ଅନୁଚିତ; କାରଣ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେବା ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଘନଷ୍ଠ ହ୍ରାସରେ ଲଢ଼ିବ ଥିବା ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ସଂଗେ ମିଶିବେ ଓ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଧିକ ଆର୍ଥିକତା ସୁବିଧା ପାଇ ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ବୃହତ୍ ସ୍ୱାର୍ଥ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାହା ସାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ।

ଉଭୟ ବିଭାଗର ସମ୍ବନ୍ଧ :—

ଓଡ଼ିଶାର ମାଲ ଅଞ୍ଚଳ ପୂର୍ବଗତଜାତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ମିଶିଲେ, ବିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ୱାଭାବିକ ଆଗନ୍ତୁକରେ ହୋଇଥିବାରୁ ତାହା ଗୋଟିଏ ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ସର୍ବାଙ୍ଗ-ସୁନ୍ଦର ସମ୍ମିଳନରେ ପରଣତ ହେବ ଏବଂ ତାହା ଓଡ଼ିଆ ଦେଶର ଗୋଟିଏ ବୃହତ୍ ଗଣ୍ଡର ସମ୍ବନ୍ଧିତ କାରଣ ହେବ । ସେହିପରି ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ଅପର ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗର ସମ୍ବନ୍ଧି ବିଧାନ କରିବ । ଓଡ଼ିଶାର ସୁଦ୍ରାୟତନ ତାହାର ଦାୟିତ୍ୱର କାରଣ ବୋଲି ଯେଉଁ ସୁକ୍ତି ଦିଆଯାଏ ତାହା ନିରର୍ଥକ । ଠିକ୍ କହିବାକୁ ଗଲେ ଓଡ଼ିଶାବାସୀ ଅଦ୍ୟାପି କୌଣସି ସୁଗନ୍ଧିତ ପରକଳ୍ପନା ତଥାପି ହାସିଲ ପ୍ରୟାସ କରିନାହାନ୍ତି; ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ସଂପଦ ବୃଦ୍ଧି ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଆନୁଗିକ ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ । ପ୍ରାଚୀନ କଳାକ୍ଷ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରେ ସମ୍ବନ୍ଧିଶାଳୀ ଥିଲା ତାହା ସମସ୍ତେ ଭଲଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ଯୁଦ୍ଧୋତ୍ସର ଯୋଜନାରୁ ଶୁଦ୍ଧ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଓଡ଼ିଆର ଖୁବ୍ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦ ଅଛି ଏବଂ ତାହାର ଉନ୍ନତର ସେହି ମଧ୍ୟ ପ୍ରଣୟ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଳ-ବୈଦ୍ୟୁତ୍ ସୁବିଧା ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛି, ଏବଂ

ତାହା ଗୋଟିଏ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ହୋଇଥିବାରୁ ତହିଁରେ ବନର ଓ ଜାହାଜି ଗଠନ, ନୌବାଣିଜ୍ୟ ଏବଂ ନଦୀମୁହାଣଗତ ଓ ସାମୁଦ୍ରିକ ମାଛ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କର ବକାଶର ପ୍ରଶସ୍ତ ସେବ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ଭୂମି ଚୋର ଉଦ୍ବର ଏବଂ ମହାନଦୀ ଉପତ୍ୟକା ଯୋଜନା ଦ୍ଵାରା ବନ୍ୟା-ବପ୍ତର ଦୂର କରି ପାରିଲେ ଏବଂ ଯେଉଁ ଜଳ ଯୁଗ୍ମର କାରଣ ହେଉଛି ତାହା କେନାଲ ଦ୍ଵାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରି ପାରିଲେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ଅର୍ଥାତ୍ ଉନ୍ନତ ସାଧ୍ୟତା ହେବ । ଯଦି କାଥାଆବାଡ଼ ପରି ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ନୌବାଣିଜ୍ୟରୁ ଏକ ଦୁଇ କୋଟି ମଧ୍ୟରେ ଆୟ କରିପାରେ ଓଡ଼ିଶା ସେ କାହିଁକି ତାର ପୁରସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଉପକୂଳରେ ଏକାଧିକ ବନର ନିର୍ମାଣ କରି ତଦପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଆୟ କରିପାରିବ ନାହିଁ, ତହାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

ଅତ୍ତ ମଧ୍ୟ ଶିଳୋନ୍ମତ୍ତର ପ୍ରଶସ୍ତ ସେବ ଓ ସମ୍ବାବନା ଥିବାରୁ ସେ ଦିଗରେ ଅନ୍ତରୈକ ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲେ ଓଡ଼ିଶାର ଜାତୀୟ ଆୟ ଚୋର ବଢ଼ିବ ଓ ଲୋକମାନେ ଖୁବ୍ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ହେବେ । ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ କର୍ମୀରମ୍ଭ କଲେ ଏହି ସମ୍ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକୁ ଯେ ବାସ୍ତବ ଅକାର ଦିଅଯାଇ ପାରିବ ତାହା ଓଡ଼ିଶାର ଯୁବୋତ୍ତର ପରିକଳ୍ପନାରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଯୁକ୍ତିଟି ତେଣୁ ବାସ୍ତବ ନୁହେଁ । କେବଳ ସୁଚିନ୍ତିତ ପରିକଳ୍ପନା ଓ ଦୃଢ଼ତାର ସହୃଦ ସୃଜନଶୀଳ ଓ ଗଠନମୂଳକ ଉଦ୍ୟମ କଲେ ହେଲା । ଚେଷ୍ଟାକଲେ ଓଡ଼ିଶାର ସମତଳ ପ୍ରଦେଶ ଗୋଟାଏ ଦୃଢ଼ ଓ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ସଂସ୍କୃତିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିବ ଏଥିରେ କୌଣସି ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମାତ୍ରାକ ଓ ବର୍ଷ ପ୍ରଦେଶରେ ଥିବା କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଓଡ଼ିଶାରେ ମିଶିବାର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ଓଡ଼ିଶା ଅପେକ୍ଷା ଖୁବ୍ ଛୋଟ ଅନେକ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଷ୍ଟେଟ୍ ପ୍ରଦେଶ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ର ଶାସନରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିବାରୁ ଏହା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ଯେ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳ ଦ୍ଵାରା ଗଠିତ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ସମଗ୍ର ଭାରତର କେନ୍ଦ୍ରୀୟତାମାନୁଗତ ଅନେକ ସଂସ୍କୃତି ଅପେକ୍ଷା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ବୃହତ୍ତର ଆୟତନବିଶିଷ୍ଟ ହେବ । ଯଦି ପ୍ରଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ ସୁନଗଠିତ ହୁଏ ଓ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, କେରଳ ଏବଂ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ଜଳିଙ୍ଗ କିଂବା ଓଡ଼ିଶା, ସ୍ଵାୟତ୍ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କରିପାରିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କୌଣସି ଗୁଣରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅଧିକା ଦାନତର ହେବନାହିଁ ।

ସିଦ୍ଧାନ୍ତ :—

ପୂର୍ବଗତଜାତ ସ୍ବଚ୍ଛେଦରେ ଗଠନ ହେଉଥିବା ସ୍ବଚ୍ଛେଦ-ସମୂହର ଧାରଣା
 ବର୍ତ୍ତୀ । ଏହାର ଆର୍ଥନୀତିକ ଭେଦ ସ୍ବଚ୍ଛେଦ; ଏହା ଶେଷ ପ୍ରକାରର ଅନ୍ୟତମର
 ମଧ୍ୟ ମଙ୍ଗଳଜନକ । ପୂର୍ବଗତଜାତ ସ୍ବଚ୍ଛେଦରେ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳ ଯୋଗଦେବା
 ଶାସନ-ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ କାରଣରୁ ବାହ୍ୟମୟ । ତାହା ସମ୍ବଲପୁର-
 ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସର୍ବଥା ଶ୍ରେୟସ୍କର । ଐତିହାସିକ କାରଣରୁ ଓ
 ଶାସନ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ସୁବିଧା ଦୃଷ୍ଟିରୁ କଳିମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ଓ କୋଲହାନ ଅଞ୍ଚଳର
 ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ବଗତଜାତ ସ୍ବଚ୍ଛେଦରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିବା ନିଜ ନିଜ
 ସଂପର୍କୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସାମିଲ ହେବା; ବିଷୟ ଗୁରୁତର-ବିରୁଦ୍ଧ-ସାପେକ୍ଷ । କେବଳ
 ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଐତିହାସିକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
 ଅନେକ କାରଣରୁ ଗୋଟାଏ ଶାସନ ସଂସ୍ଥା ହେବା ସମ୍ଭାବନା । ଏହାର
 ଆର୍ଥନୀତିକ ଭେଦ ସ୍ବଚ୍ଛେଦ ଏବଂ ଏହା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ କଲ୍ୟାଣକର । ଦୁଇଟି
 ଭାଗ ଯେଉଁ ପ୍ରଥମ ରହି ଆପଣା ଗୃହର ଅନ୍ୟଗୁଣାଣ ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ନିଜ
 ଇଚ୍ଛା ଓ ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ ସମାଧାନ କରନ୍ତି ଅଥବା ବେଶର ପ୍ରତି ପ୍ରାତଃ-
 ଭାବ ଯୋଗ୍ୟ କରି ସାମାଜିକ, କୃଷିମୂଳକ ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ସମସ୍ତପ୍ରକାର
 ଦ୍ୟାପାରରେ ଉଭୟ ପକ୍ଷର ସାଧାରଣ କଲ୍ୟାଣାର୍ଥେ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ସହ-
 ଯୋଗ ରଖି ଜୀବନ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଅନ୍ତି, ସେହିପରି ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ
 ଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଦୁଇଟି ଶାଖା ପ୍ରଥମ ରହି
 ଅପଣା ଅପଣା ପାରମ୍ପରିକତା ଓ ପ୍ରକୃତ ଅନୁସାରେ ସ୍ୱଚ୍ଛେଦ ରାଜ୍ୟରେ ବିକାଶ
 କରି କରନ୍ତି । ଅତ୍ର ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ସବୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ବିବର୍ତ୍ତନ-ଧାର
 ଯୁକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ଗୁଡ଼ିକର ମୂଳବସ୍ତୁ
 ଧୂର ବେଶୀ, ତେଣୁ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ ଯେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ,
 ସର୍ବାଙ୍ଗସୁନ୍ଦର ଓ ସ୍ଥାୟୀ ଉନ୍ନତ ଅନୁପନ କରିବ । ଯେଉଁ ଓଡ଼ିଆ ସମସ୍ୟା

ବହୁକାଳନ୍ୟାପୀ ଅନେକାଳନ ପରେ ଅଦ୍ୟାପି ଅସମାହିତ ଭାବରେ ରହ
ନାନାପ୍ରକାର ଭକ୍ତ ମନୋରଞ୍ଜନ କାରଣ ହୋଇଛି, ଏହି ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁଡ଼ିକ
ଟୁକୁ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସ୍ବାଭାବିକ ଭାବରେ ତାହାର ସମାଧାନ କରିବ; ଏବଂ
ତ'ର ଫଳରେ ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି, ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଓ
ସହଯୋଗରେ ଜୀବନ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବେ ଏବଂ ଭଲ ଭଲ ମଧ୍ୟମରେ
ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵାର୍ଥପରତା ମୂଳକ ଓ ଶୋଷଣନୀତି-ପ୍ରଶୋଦିତ କାର୍ଯ୍ୟ ତତ୍ପରତାର
ସମ୍ମାନନା ରହିବ ନାହିଁ । ଏହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଵଦେଶପ୍ରେମୀ ଓଡ଼ିଆ ଦିଶେଷ-
କରି ଗଜଜାତ ଓ ସମ୍ବଲପୁର ଅଞ୍ଚଳବାସୀଙ୍କ ଗଭୀର ଚିନ୍ତା ଆବଶ୍ୟକ କରେ ।

❖ ସମାପ୍ତ ❖

ପ ର ଶ ଷ୍ଟ

ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ମଣ୍ଡଳ

	ଆୟତନ		ଲୋକସଂଖ୍ୟା
ଝିଲଗଡ଼ ଗଡ଼ଜାତ —	୩୭,୨୮ ବର୍ଗମାଇଲ	—	୪୦,୫୦,୦୦୦
ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ଜାତ —	୧୮,୧୫୧ "	—	୩୦,୨୩,୭୩୧
ବଙ୍ଗାଳା ଗଡ଼ଜାତ —	୪,୦୩୪ "	—	୯,୯୦,୯୭୭
	<u>ମୋଟ ୫୯,୮୭୩ "</u>		<u>୮୦,୬୪,୭୦୮</u>

ପୂର୍ବଗଡ଼ଜାତ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ

	ଆୟତନ		ଲୋକସଂଖ୍ୟା
ଝିଲଗଡ଼ ଗଡ଼ଜାତ :—			
ବସ୍ତର ...	୧୩,୭୦୧ ବର୍ଗମାଇଲ	...	୨,୩୩,୮୮୮
କଳାହାଣ୍ଡି ...	୩,୫୫୯ "	...	୫,୯୭,୯୪୦
ପାଟଣା ...	୨,୫୩୦ "	...	୨,୩୨,୨୨୦
ଭୁବନେଶ୍ୱର ...	୧,୪୪୪ "	...	୩,୧୨,୨୫୩
ପିପିଲି ...	୧୩୭ "	...	୫୪,୫୧୭
ସାରଙ୍ଗଗଡ଼ ...	୫୪୧ "	...	୧,୪୦,୭୮୫
	<u>୨୧,୯୧୨ "</u>	...	<u>୨୩,୭୧,୯୯୩</u>
ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ଜାତ ...	୧୮,୧୫୧ "	...	୩୦,୨୩,୭୩୧
ବଙ୍ଗାଳା ଗଡ଼ଜାତ :—			
ମୟୂରଭଞ୍ଜ ...	୪,୦୩୪ "	...	୯,୯୦,୯୭୭
	<u>ମୋଟ ୪୪,୦୯୬ "</u>	...	<u>୨୩,୮୬,୭୦୧</u>

ପୂର୍ବଗତ ଜାତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳ

	ଅସ୍ତତନ	...	ଲୋକସଂଖ୍ୟା
ଛତିଶଗଡ଼ ଜାତିଜାତି	୨୧,୯୧୨ ବର୍ଗମାଇଲ	...	୨୩,୭୧,୯୯୩
ଓଡ଼ିଶା ଜାତିଜାତି :—			
ଆଠମଞ୍ଜି କ	୭୨୩	"	୭୨,୭୭୫
ବଉଦ	୧,୧୫୭	"	୧,୫୭,୧୭୫
ବାମଣ୍ଡା	୧,୯୭୪	"	୧,୭୮,୨୭୭
ବେତାଗୋଲ	୮୫୭	"	୩୮,୧୮୫
ସୋନପୁର	୯୪୮	"	୨,୪୮,୮୭୫
ବଣାଇ	୧,୨୮୦	"	୯୨,୫୩୭
ଗାଙ୍ଗପୁର	୨,୪୭୭	"	୩,୯୮,୧୭୧
ମୋଟ	୩୧,୩୨୭	"	୩୫,୪୨,୯୭୭

କୋଶଳ ଅଞ୍ଚଳ

ଅବୃତ୍ତନ

.....

ଲୋକସଂଖ୍ୟା

ଫେଟ :—

ଦସ୍ତର	...	୧୩,୭୦୧	ବର୍ଗମାଇଲ	...	୨,୩୩,୮୮୮
କଳାବାଣ୍ଡି	...	୩,୫୫୯	"	...	୪,୯୭,୯୪୦
ପାଟଣା	...	୨,୫୩୦	"	...	୨,୩୨,୨୨୦
ରଘୁଗଡ଼	...	୧,୪୪୪	"	...	୩,୧୨,୨୪୩
ଗିନ୍ତି	...	୧୩୭	"	...	୪୪,୫୧୭
ସାରଙ୍ଗଗଡ଼	...	୫୪୧	"	...	୧,୪୦,୭୮୫
ଅଠମଞ୍ଜିକ	...	୭୨୩	"	...	୭୨,୭୨୫
ଦଉଦ	...	୧,୧୫୨	"	...	୧,୪୨,୧୭୫
ବାମଣ୍ଡା	...	୧,୯୭୪	"	...	୧,୭୮,୨୭୭
ବେରାଗୋଲ	...	୮୫୭	"	...	୩୮,୧୮୫
ସୋନପୁର	...	୯୪୮	"	...	୨,୪୮,୮୭୩
ଦଶାଇ	...	୧,୨୮୦	"	...	୯୨,୫୩୭
ଗାଙ୍ଗପୁର	...	୨,୪୭୭	"	...	୩,୯୮,୧୭୧

ମୋଟ	୩୧,୩୨୭	"	...	୩୫,୪୨,୯୭୨

ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲା	...	୫,୪୧୯	"	...	୧୧,୮୨,୨୨୨

ମୋଟ	୩୭,୭୪୬	"	...	୪୭,୨୯,୫୯୮

ଫୁଲହର	...	୭୯୨	"	(ଅନୁମାନିତ)	୨୦,୦୦୦

ବିଜୁନାଥଗଡ଼	...	୧,୪୩୭	"	"	୧,୦୦,୦୦୦

ଦେଉଳି	...	...	...	"	୨୦,୦୦୦

କଳମାଳ	...	୮୦୦	"	"	୮୫,୦୦୦

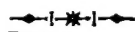
ମୋଟ	୪୦,୦୦୦	"	...	୫୦,୦୦,୦୦୦

ନାମ	ଏରିଆ	ଲୋକସଂଖ୍ୟା	୧୯୪୭ ର ଆୟ ପେଟେ ଲକ୍ଷ
ବସ୍ତର	୧୩୭୦୦	୬୫୩୮୮୮	୩୯
ଚଙ୍ଗଭାବର	୮୮୯	୨୧୨୬୭	୩
କୁଇଶଦାନ	୧୫୩	୩୨୭୩୧	୨
ପଶ୍ଚିମୁର	୧୯୫୫	୨୨୩୬୧୨	୧୨
କଳାହାଣ୍ଡି	୩୫୫୯	୫୯୭୯୪୦	୧୭
କାକେର	୧୪୧୩	୧୪୯୪୭୧	୧୪
କର୍ତ୍ତବୀ	୭୯୪	୭୭୨୮୫	୭
ଖଲସଗଡ଼	୯୩୧	୧୭୩୭୧୩	୨୪
କୋରସ୍ତା	୧୭୪୭	୧୨୭୮୭୩	୨୫
ନନ୍ଦଗାଁ	୮୭୨	୨୦୨୯୭୩	୩୦
ପାଟଣା	୨୫୩୦	୬୩୨୨୨୦	୨୫
ରାୟଗଡ଼	୧୪୪୪	୩୧୨୬୪୩	୨୬
ସକ୍ରି	୧୩୭	୫୪୫୧୭	୩
ଶାରଙ୍ଗଗଡ଼	୫୪୧	୧୪୦୭୮୫	୮
ସୁରୁଗୁଜା	୬୦୬୭	୫୫୧୭୫୨	୨୩
ଭଦ୍ରସୁର	୧୦୪୫	୧୧୮୩୩୧	୪
ଆଠଗଡ଼	୧୬୩	୫୫୫୯୮	୩
ତାଳଚେର	୩୮୮	୮୭୪୩୨	୬
ଜାଲଗିରି	୨୬୩	୭୩୧୦୯	୪
କେନ୍ଦୁଝର	୩୨୦୭	୫୨୯୭୮୭	୪୨
ପାଲଲୁହଡ଼ା	୪୫୦	୩୦୧୩୦	୨

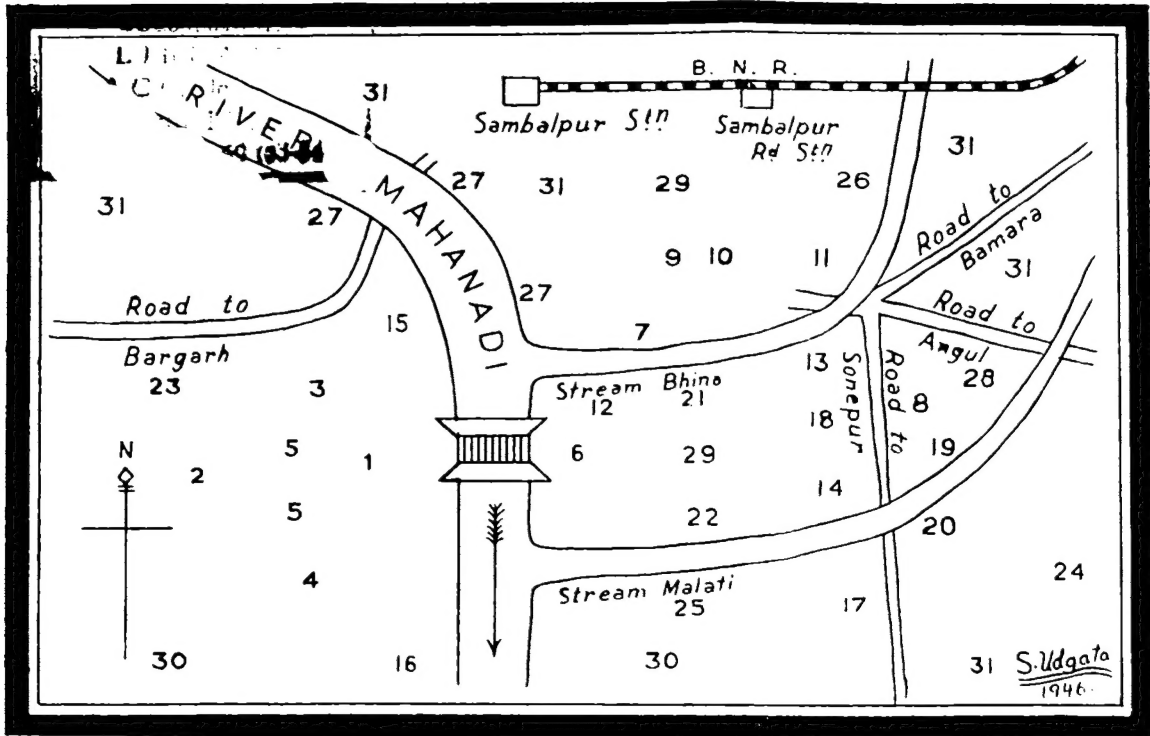
ଅଠମନ୍ତ୍ରୀକ :	୨୨୩	୨୨୨୭୫	*
ତେଜାନାଳ	୧୪୨୮	୩୨୪୨୧୨	୨୩
ହିନ୍ଦୋଳ	୨୧୧	୫୮୫୦୫	୩
ନରସିଂହପୁର	୨୦୪	୪୮୪୪୮	୨
ବଡ଼ମ୍ବା	୧୪୩	୫୨୧୨୪	୨
ବେଙ୍ଗାଶୋଳ	୮୫୭	୩୮୧୮୫	୩
ଶିଶିରପୁର	୪୭	୨୭୩୩୧	୧
ଶଶିପଦ୍ମା	୨୨୧	୮୭୩୪୧	୩
ନୟାଗଡ଼	୫୭୨	୧୭୧୪୦୧	୧୪
ରାଣପୁର	୨୦୪	୫୧୩୭୭	୨
ଦଶପଦ୍ମା	୫୫୭	୫୩୮୩୩	୩
ବୌଦ୍ଧ	୧୧୫୭	୧୪୭୧୭୫	୭
ବାମନା	୧୧୭୪	୧୭୮୨୭୭	୨୪
ସୋନପୁର	୧୪୮	୨୪୮୮୭୩	୧୪
ବଣାଲ	୧୨୮୦	୧୨୫୩୭	୫
ଗାନ୍ଧୀପୁର	୨୪୭୭	୩୧୮୧୭୧	୨୭
ପଦ୍ମାବତୀ	୪୪୭	୧୫୪୮୪୪	୧୪
ଶରପୁର	୧୫୭	୫୦୫୮୦	୩

୨୧ ୪୦୮୪୭ ୪୭୧

ସମ୍ବଲପୁର ଜିଲ୍ଲା	୫୪୧୧	୧୧୮୨୭୨୨	୨୦
ଫୁଲବାର, ବିନ୍ଦୁ - ନୟାଗଡ଼, ଦେଉଳ ଓ କଳମାଳ	୩୨୦୦	୨୭୦୦୦୦	୧୨୫ ୪୦୦୦

GREATER SAMBALPUR

A ROUGH SKETCH

1. Council and Assembly Houses.	16. Engineering College.
2. Presidential Palace.	17. Science and Art College.
3. States Houses.	18. Fine Arts College.
4. Houses for Ministers, Advisors, Executive Officers, High Court Judges and various other Officers.	19. Music College.
5. Secretariat and Office Buildings.	20. Technological and Technical Institutions.
6. High Court.	21. Training College.
7. Other Courts.	22. Research Institutions.
8. Museum.	23. Central Agricultural Farm and Institution.
9. Library and Reading Room.	24. Central Livestock Farm and Institution.
10. Clubs.	25. Laboratories.
11. Cinemas.	26. Broadcasting Station.
12. Town Hall.	27. Hotels.
13. University Buildings.	28. Recreation Centres.
14. Law College.	29. Parks.
15. Medical College.	30. Play-grounds.
	31. Industrial, Commercial and Residential Areas, etc., etc.

ପୂର୍ବ ପୃଷ୍ଠାରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ବୃହତ୍ତର ସମ୍ବଲପୁର ର ରଥ ନକ୍ଷାରେ
 ଇଂରାଜୀ ସଂଖ୍ୟା ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରୁଅଛି ତାର ଓଡ଼ିଆ ଅନୁବାଦ ନମ୍ବରେ
 ଦିଆଗଲା ।

୧ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାଗୃହ	୧୭ କଳା ଓ ବିଜ୍ଞାନ କଲେଜ୍
୨ ଗ୍ରେଜୁଏଟ୍ ଶିକ୍ଷକ ବାସ ଭବନ	୧୮ ସୁସ୍ଥକଳା କଲେଜ୍
୩ ଭିଲଭିଲ ଟ୍ରେନିଂମାନଙ୍କର ପ୍ରାସାଦ	୧୯ ସଙ୍ଗୀତ କଲେଜ୍
୪ ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀ- ମାନଙ୍କର ବାସ ଭବନ	୨୦ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକାଲ କଲେଜ୍, ଇତ୍ୟାଦି
* ସେକ୍ରେଟେରୀଏଟ୍ ଓ ସରକାରୀ ଅଫିସ ଇତ୍ୟାଦି	୨୧ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ୍
୬ ହାଇକୋଟ୍	୨୨ ଉପକାନ୍ଦ୍ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍
୭ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଦାଲତ	୨୩ କେନ୍ଦ୍ର କୃଷି-ପାର୍କ୍
୮ ଯାଦୁଘର	୨୪ କେନ୍ଦ୍ର ପଶୁଶାଳା
୯ ଲାଇବେରୀ ଓ ପଠନାଳୟ	୨୫ ପ୍ରେସ୍‌ଶାଗାର
୧୦ କ୍ଲବ୍	୨୬ ରଜିଷ୍ଟ୍ରି ବ୍ରଡ୍‌କାଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ ସେକ୍ସନ
୧୧ ସିନେମା	୨୭ ହୋଟେଲ୍
୧୨ ଟାଇଲ୍ ହଲ୍	୨୮ ରିଫ୍ରିଏସନ୍ ସେକ୍ସନ
୧୩ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ	୨୯ ପାର୍କ୍
୧୪ ଆଇନ୍ କଲେଜ୍	୩୦ ଖେଳ ପଡ଼ିଆ
୧୫ ମେଡିକାଲ୍ କଲେଜ୍	୩୧ ବାଣିଜ୍ୟ, ବ୍ୟବସାୟ ଓ ବସା- ବାସ ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ସ୍ଥାନ
୧୬ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ କଲେଜ୍	
-

Printed at the K. M P. Press,
BALANGIR,
1946
